

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 674.

CHICAGO, ILL., dne 12. avgusta (August 12th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

IZ DNEVA V DAN.

Leto je leto in dan je dan. Vsi so enako dolgi, vsi pridejo in minejo in za njimi pridejo drugi. A vendar niso vsi enaki. V zgodovini človeštva so včasih trenotki, ubežni kakor vsi, ali v njih je odločitev za cele generacije. Usoda se pojavlja v takih trenotkih na pragu; če se ji odpro vrata, vstopi s svojim darilom, če ne, pa odide in prepozno spozna oni, h komur je bila namenjena, da je zamudil pravo uro.

Poljaki so zamudili pravo uro in spoznanje je prišlo prepozno. Rusija jim je prošlo zimo dvakrat ponudila mir, toda Poljaki so ga odklonili. Posledice! . . . Dva naroda, ki sta v vojni najbolj krvavela, krvavita naprej. Na rusko-poljskem bojišču se odločuje bodoča usoda Evrope. Evropa je zopet v nevarnosti, da jo objame vojni požar. Generali v Parizu in Londonu rožljajo s sabljami, delavstvo pa grozi z generalnim štrajkom, ako se evropske države požene v vojno proti Rusiji.

Ljudje, ki se niso ničesar naučili iz zgodovine, kriče o nevarnosti, ki preti civilizaciji od barbarske, azijske Rusije. Leta 1914 in vse do ruske revolucije so bili Rusi plemeniti borci, narod junakov! . . . kaj so naenkrat postali azijski barbari, ker so prekrizali račune pariški diplomaciji in ogrožajo vso strukturo miru, sklenjenega v Versaillesu.

Na čelo poljske države so postavili vlado imperialistov in reakecionarjev, proti volji poljskega naroda, ker je tako hotel Pariz. Potem je dobila Poljska nalogo, da porazi sovjetsko Rusijo in s tem obvaruje zapadno Evropo pred ruskimi barbarji. Danes prosijo Poljaki za mir, ki so ga nekaj mesecev nazaj še tako ponosno odklanjali. Ruski barbari pa so prišli do nemške meje in v Brest-Litovsk . . . Ura usode tiktaka naprej, iz dneva v dan. Umor enega prestolonaslednika je zanetil vojni požar; od takrat je minulo šest let, vojni požar pa divja naprej.

Kajzer, car, avstrijski cesar in bolgarski Ferdinand so pozabljeni, ravno tako tudi mnogi drugi visoki ljudi, ki so v poteku zadnje vojne pripovedovali, da bodo podjarmili svet in ga preuredili po svoji volji. Njihovo nalogo pa so prevzeli gospodje iz Londona, Pariza, Rima, Tokija in Washingtona, ki so na mirovni konferenci, ki pa ni bila mirovna, začrtali narodom nove meje in jim usilili vlade, ki so odgovarjale željam in potrebam imperializma in kapitalizma.

Sklepali so mir, od mirovnih pogajanj pa so izključili Rusijo. Mi smo že takrat rekli, da je resnični mir brez Rusije nemogoč. Sedaj prihaja Rusija s su-

gestijo, naj se mirovna konferenca ponovno odpre, pri kateri pa naj bodo zastopane vse države, zmagovalci in premaganci. Če jo zavezniki sprejmejo, se bo morala versailleska pogodba temeljito revidirati. V interesu pravičnosti bi sploh bilo, da se popolnoma razveljavi. Mir, sklepan po tradicijah stare, intrigarske diplomacije danes ne drži. Narodi niso več to kar so bili nekoč, ko se je z njimi še razpolagalo kakor z vsako drugo privatno lastnino.

Ves svet je v krizi. Zakaj? Ker je Rusija preklcala carske dolgove, je bila pognana Poljska v vojno, ki se nad njo tako bridko maščuje. Sedaj se čuje na vojno še Rumunija in Ogrska. Iz Pariza namigujejo, da bi morala zapadni civilizaciji prihiteti na pomoč tudi Čehoslovakija.

Z mrzlično napetostjo opazuje Nemčija tekoče dogodke in študira, kako bi se izmuznila iz razmer, v katere jo je potisnil versailleski mir. Vsa Italija je kakor vulkan, ki grozi v vsakem trenutku pretresti njeno državno zgradbo. Kamorkoli se človek ozre, opazi same konflikte. Časopisje je napolnjeno s konfuznimi poročili, toda eno je jasno: Evropa je v krizi, v kakoršni še ni bila po sarajevskem atentatu. Če se splošni vojni ples obnovi, jo bo objela brezprimer-na anarhija. Mesto diplomatov bodo kraljevale Evro-pi lakota, bolezní in neznosni kaos. Danes, po tolikih skušnjah, mora delavstvo ohraniti treznost v svojih akcijah. Sporazumno mora preprečiti klanje, ki ga žele imperijalistične sile z obnovitvijo vojne proti Rusiji. Delavstvo Francije, Anglije in Italije je že povedalo jasno svoje mnenje.

Vojne proti Rusiji v velikem obsegu od strant zaveznikov, ki pa so zavezniki le še, po imenu, ne bo. Visoka diplomacija popušča in se pogaja z okrvavljenimi sovjetskimi komisarji za mir. Kamenov in Krasin sta v Londonu in obdržujeta konference z Lloyd Georgem. Indirektno je londonska in pariška diplomacija že priznala sovjetsko vlado. Bili so časi, ko so trdili, da se to ne bo nikdar zgodilo. Toda časi se menjajo in tudi razmere.

Tudi v Moskvi delajo včasí napake in prav velike napake. Priznajo jih sami in ljudem, ki simpatizirajo z boljševiki, se zato ni treba razburjati. Stvar ruskega ljudstva je, da se iz napak kaj nauči in v tem oziru mu ni treba ničesar očitati. Zavezniki pa niso v nobenem oziru poklicani diktirati Rusiji njen notranji ustroj države. Ker so to hoteli, so dosegli ravno nasproten učinek. Zedinili so rusko ljudstvo za obrambo revolucije, ki jo brani z vsemi svojimi

silami. Nobena blokada ni mogla streti volje ruskega naroda, da si bo sam odločal o svojih notranjih zadevah. Za zemljiške veleposeselnike in carske birokrate ne bo več zlatih časov. V tem je rusko ljudstvo edino. Zato ne želi nič drugega, kakor da ga puste zunanje sile pri miru, da more iti na delo za rekonstrukcijo svoje države. Rusija je zaveznikom že mnogokrat ponudila mir in delovala je za obnovo trgovskih zvez z zunanjim svetom. Toda v Parizu so ljudje, ki so posodili carjevimi vladam ogromne svote in zato se je nadaljevala blokada in podpiralo Kolčake in Denikine. Miljarde so zapravile razne države v vojni proti sovjetski Rusiji. Plačati pa jih bo moralo ljudstvo, ki je že sedaj do skrajnosti izčrpano.

Med starim in novim svetom se vrši gigantični boj, ki še dolgo ne bo končan. Ni pa potrebno, da mora biti ta boj ves čas krvav. Ako se sklene jutri mir med vsemi državami, se bo boj med starim in novim nadaljeval. Nove vojne ladje se bodo gradile in militarizem bo žrl nove milijone. Kapitalizem še ni poražen, toda svoji usodi ne ubeži. Znanje prihaja med ljudske množice in znanje je sovražnik militarizma, kapitalizma in vsega, kar je z njima v zvezi.

Z naglico, kakršne nismo bili vajeni, se vrste dogodki pred našimi očmi, drug za drugim. Igre pa še ni konec. Vsak dan nam lahko prinese nove dogodke, ki bodo pretresali strukturo družbe. Nov red spodriva starega. Monarhizem je z malimi izjemami padel in njegova vloga se nikdar več ne obnovi v zgodovini. Monarhe so nadomestili finančni kralji, toda njihova vlada ne bo tako dolga, kakor je bila vlada monarhov. Živeli so hitrejši in obsojeni so tudi hitrejšemu poginu.

Socialistični duh preveva mase kakor še nikdar poprej. Nobena sila mu ne more zabraniti potov, ki vodijo v socialistični družabni red. Z blokadami, ječami, cenzuro in preganjanjem se ne uniči novih idej. Stara sredstva so to, toda svet je šel naprej preko njih, preko vsake avtokracije in vsakega carizma. Po tej poti se bo vršil proces evolucije tudi v bodočnosti. Boj se bo nadaljeval v eni ali drugi formi, ker brez boja ni napredka. V interesu vsega ljudstva pa je, da se preprečujejo oboroženi boji in zato je tudi sedaj dolžnost v prvi vrsti delavstva, da ustavi blazno vojno-igro diplomacije, ki hoče gaziti v krvi proti svojemu prepadu.

Socialisti trdimo, da je treba za uvedbo socializma socialistične večine. Socialistično večino pa je treba pridobiti s propagando in organizacijo. Kdor misli, da mora priti skoraj socializem, pa ne stori nič, da pride do te večine, ta vara samega sebe. Organizirajte v svoji naselbini socialističen klub in ga priključite k Jugoslovanski socialistični zvezi ter pridobite "Proletarcu" novih naročnikov.

Največja sila, ki jo delavstvo lahko poseduje in z njo odločuje, je njegovo število. To število pa je sila šele tedaj, če je organizirana politično in gospodarsko.

Wilsonovih štirinajst točk.

Malo težko je danes še govoriti o znanih slavni štirinajstih točkah. Pozabljene so — in celo njihov oče ne govori več o njih. S temi točkami je tako kakor z dežjem ob lanskim suši — ki ga ni bilo. Spečena zemlja se je veselila sveže moče, ali ko ni hotela priti, se rado pozabi na tisto, kar je bilo le v oblakih.

Ali nekaj je, ki nas sili, da posežemo v grobove v Versaillesu in privlečemo na dan kosti Wilsonovih mirovniških točk.

Iz Kopenhagna je prišla vest pred nekaj dnevi, da namerava sovjetska Rusija privoliti v splošno mirovno konferenco v Londonu pod pogojem, da sede pri zeleni mizi zmagovalci in premaganci v zadnji vojni z enakimi pravicami, da se versalska mirovna pogodba — ki je bila sklenjena v odsotnosti Rusije — razveljavi in da se izdelata popolnoma nova pogodba, ki bo resnično slonela na Wilsonovih štirinajstih točkah.

Ne vemo, če je ta vest resnična ali ne, vendar je pa vredna, da se pobavimo z njo. Vzemimo, da je resnična. V tem slučaju zahtevajo ruski boljševiki to, kar je zahteval Wilson, oni Wilson, ko še ni bil v Parizu; zahtevajo ono, kar je zahteval ves svet predno sta Nemčija in Avstrija odložili orožje; zahtevajo nič več kot to, kar je hotela imeti Amerika in kar so pričakovali narodi, ki so videli v Wilsonu nositelja nove svobode in demokracije.

Ves svet — z boljševiki vred — ve, kaj se je zgodilo potem, ko je Wilson prišel v Pariz. Narodi so bili ogoljufani za pošten mir. Wilsonove točke so padale druga za drugo v koš. Ljudstva v Nemčiji in bivši Avstro-Ogrski, ki so se dvignila in prečknila monarhistične vlade, ker so videla v Wilsonovem programu boljšo bodočnost, so bila razočarana. Ruski boljševiki, katerim Brest-Litovsk ni šel iz spomina, so se pa muzali, češ: Ali vam nismo povedali, da imperialisti ostanejo imperialisti!

Kaj se je zgodilo z Wilsonom v Parizu, je še danes misterij. Vrnil se je v Ameriko kakor oskubljen petelinček, ki se meša med stare peteline, in prinesel je pogodbo za mir, v kateri ni bilo njegovih točk. Mir, ki so ga podpisali, ni bil Wilsonov, pač pa Bismarckov — in ta mir je prinesel, kar je moral prinesiti, da imamo danes tisoč in eno vojno na tem božjem svetu in nobenega miru.

Rusi so danes zopet v Brest-Litovsku. Vrnili so se v to svoje zgodovinsko mesto, v katerem so pred malo več kot dvema letoma stali kot premaganci pred ošabnimi kajzerjevimi militaristi, toda vrnili so se v mogočni armadi, ki je močnejša od vseh posameznih armad na svetu.

Da so boljševiki zopet v Brest-Litovsku — se imajo zahvaliti verselskemu miru. Da!

Ako bi bil v Versaillesu podpisan Wilsonov mir, bi ne bilo danes vojne na Poljskem in sovjetska Rusija bi ne imela največje armade na svetu. To je jasno kot beli dan. Posežimo v grob in pogledimo, kaj pravi glascvita Wilsonova točka glede Rusije — to

je šesta točka njegovega mirovnega programa — katero je ameriški predsednik nesel v Pariz:

“Ves okupiran teritorij Rusije se mora izprazniti in vsa vprašanja, ki se tičejo Rusije, morajo biti rešena na način, da se zagotovi najboljša in najsvobodnejša kooperacija vseh držav na svetu v svrhu, da dobi Rusija neovirano priložnost za neodvisno odločevanje o njenem lastnem političnem razvoju njeni narodni politiki, in da se ji zagamči odkritosrčni sprejem v društvo svobodnih narodov z vsemi njenimi institucijami, kakršne si sama izvoli; še več kot sprejem, zagamčiti ji je treba pomoč kakršnekoli vrste, katero bo potrebovala in katere si bo želela.”

Kaj pomeni ta točka? Čitali smo jo že stokrat — kakor tudi ostalih trinajst — in najskromnejša pamet si je ne more razlagati drugače kot takole: Rusija mora biti svobodna in izbrati si sme vlado, kakršno si sama želi, a ostali svet je ne sme ovirati, temveč ji mora pomagati. To je zmisel Wilsonove šeste točke.

Ne smemo pozabiti, da je bila ta točka — z ostalimi vred zapisana, izrečena in objavljena v času, ko je bil Vladimir Uljanov že predsednik ljudskega sveta v Moskvi, torej ko je Rusija že imela boljševiški režim. Wilson je to vedel. Oni Wilson, ki še ni bil v Evropi, je takrat tudi imel poslanika v sovjetski Rusiji v osebi Raymonda Robinsa, ki mu je natančno in resnično poročal o vsem, kar se je tam godilo; predmirovni Wilson je tudi poslal depešo izrednemu kongresu sovjetov v Moskvi, depešo polno lepih želja in pravični svet se je divil plemenitosti Wilsonovi, kajti trdno je verjel, da njegove besede postanejo meso in kri.

Tedaj se je zgodila, kakor smo že omenili, tista velika tragedija v Parizu, ki je požrla našega Wilsona. Epizoda mirovne konference je preskrbela filozofa, ki hočejo biti satirični, dovolj materiala za sto let. Slišali smo že o čarodejnem mlinu, ki melje iz starih mlade ljudi, ampak v tem slučaju je bilo drugače. Ko je šel plemeniti Wilson skozi diplomatski mlin v Parizu — je prišel ven popolnoma drugi, katerega nismo več poznali, medtem ko so njegove mirovne točke ostale v mlinu.

Kaj se je potem zgodilo, nam kažejo suha, mrzla fakta zadnjih dvanajst mesecev. Kako so zavezniške države “najsvobodnejše kooperirale”, da dajo Rusiji “neovirano priložnost za njeno neodvisno odločevanje o njenem lastnem političnem razvoju in narodni politiki” in kako so zavezniške države “zagamčile Rusiji, da jo sprejmejo v društvo svobodnih držav z vsemi njenimi institucijami, katere si je sama izvolila” — to je danes na dlani.

Predsednik Wilson je sam med onimi, ki nočejo nič slišati o pripoznanju “institucij, katere si je Rusija sama izvolila”. In tudi o svoji lastni šesti točki noče nič več slišati. Ampak točke so tukaj, kakor so bile izrečene; zapisane so in ne bodo pozabljene.

Kaj poreče predsednik Wilson, ako bo Rusija zdaj res zahtevala, da se na novi mirovni konferenci sestavi nova mirovna pogodba za ves svet absolutno na temelju njegovih (Wilsonovih) štirinajstih točk? Ali bo nasprotoval temu? Reče li morda, da se je zmo-

til pred dvema letoma in da danes ne da nič več na tiste točke? Njegova izjava v tem oziru bi bila zelo interesantna.

Ali če Rusi le vztrajajo in osvoje Wilsonove točke za svoje, kaj potem? Ali bomo morali potem obsojati to, za kar smo se navduševali z vsem ognjem? Ali naj takozvana zapadna demokracija zavrže na primer princip javne diplomacije, ki je bila na prvem mestu Wilsonovega programa?

Če bi sklenili mir natančno po Wilsonovih načelih, tedaj ne bi bilo Velike Francije, Velike Italije, Velike Poljske, Velike Rumunije in drugih “velikih” nestvorov, ki so povzročili toliko novih konfliktov. Narodi bi sami odločali o svoji usodi brez pritiska in intrig. Poljska bi bila v resnici država, neodvisna država, ne pa samo plot entente med Nemčijo in Rusijo.

Ako bi obveljal Wilsonov princip, da “nobeno ljudstvo se ne sme siliti, da bi živelo pod vlado, katere ne mara”, tedaj bi Slovenci in Hrvatje na Primorskem gotovo ne bili pod italijansko vlado, ker je ne marajo. To velja tudi za Macedonce, češke in porenske Nemce, Ukrajince v Galiciji, Irce in nešteta druga ljudstva, katera je “zmagovita demokracija” ogoljufala za demokracijo.

Slovenski socialisti v Ameriki smo podpirali Wilsonov mirovni program, ker smo bili prepričani, da je pravičen. Če smo bili prevarani, ni to naša krivda in zato ne potrebujemo nobene apologije. Agleski in francoski imperialisti so hoteli drugače kot je govoril Wilson in danes imajo, kar so posejali.

V tem momentu je svetovni položaj tak, da mora priti do nove vojne ali do nove mirovne konference. Versalski monstrum z imperialistično ligo narodov vred — na katerega se Amerika na srečo še ni priklenila — je že doigral. Mrhovina že smrdi in čim prej jo pokopljejo, tem bolje bo za zdravje narodov.

Mrtve Wilsonove točke strašijo in še bodo strašile!

Naloga delavcev pa je, da mislijo s svojimi možgani, kajti doba največje preizkušnje za delavski razred je tukaj.

Sodrug, ne pozabite na agitacijo za nabiranje naročnikov Proletareu in pridobivanje novih članov J. S. Z.

Ignoranca je največja sovražnica napredka. Z ignorantnimi masami so svojevoljno razpolagali cesarji, papeži in carji, škofje in župniki. Čimbolj pada ignoranca, toliko bolj se masa zaveda, da ni postavljena na zemljo zato, da služi kronanim in nekronanim avtokratom, niti ne zato, da si s pozemskim trpljenjem služi boljše življenje v nebesih. Milijone ljudi je že prišlo do spoznanja, da so na tem planetu dani vsi pogoji, da lahko vse človeštvo živi po človeško in ne kot suženjski podaniki vladarjev s kronami in brez kron. Socializem je zvezda, ki kaže človeštvu pot v boljšo bodočnost na tem svetu. Vedno več pristašev se pridružuje armadi ljudi, ki hočejo biti LJUDJE in ne sužnji, DRŽAVLJANI nove družbe in ne podaniki gospodarjev.

ODSEVI DNEVA.

“To je naša domovina. Ona je najboljša dežela na svetu. Kdor misli, da ni zanj dobra, naj se izseli in ne misli na povratek”.

Tako se je izjavil načelnik porote, ki je spoznala krivim Bross Lloyda in njegove soobtožence vsled komunističnega delovanja.

V Denverju, Colo., je štrajk uslužbencev poulične železnice. Kompanija je privedla v mesto nad 200 profesionalnih stavkokazev in jih oborožila, kakor da so prišli na bojno fronto. Na bojno fronto so tudi prišli in padali so streli in od strelav ranjenici. Sedem je bilo ubitih.

Za nekaj ur je zavladovala “masna akcija”; tiskarska oprava dnevnika “Denver Post” je bila razdejana in poslopje poškodovano. V mesto so prišli vojaški oddelki in stavkokazi so vozili poulične kare pod oboroženo protekcijo.

V West Frankfortu, Ill., so bili uprizorjeni izgredi proti Italijanom in drugim inozemcem. Hiše so jim bile požgane in stanovanjska oprava uničena. Poročila pripovedujejo, da je bilo povodom izgrediv več oseb ubitih in mnogo ranjenih. Prišlo je vojaštvo, ki je napravilo mir, med tem ko se Italijani še vedno skrivajo po okoliških gozdih.

Čikaški dnevnik “Herald and Examiner” je razpisal kontest za najboljša gesla za republikanskega in demokratičnega kandidata. Gesla sedaj kar dežujejo v uredništvo omenjenega lista in poslal ga je tudi K. H. Poglodič iz Dubuque; glasi se: “Justice, Peace, Progress, Prosperity, Brotherhood and Education.” To geslo je poslal Poglodič za republikanskega kandidata Hardinga in list ga je priobčil. Vse to, kar je navedel, ima republikanska stranka že davno za svoje geslo in ga ponavlja ob vsakih volitvah. Republikanska stranka bo ostala taka kakor je, brez obzira, kakšna gesla ji svetujejo razni dobri ljudje, ki mislijo, da se bo z gesli v letakih za volilno propagando prišlo do “pravice, miru in napredka”.

Republičanska stranke je za svobodo; po njenem tolmačenju te besede so družbe opravičene importirati gunmene za zlomljenje stavk in gunmeni imajo pravico, da vrše posel stavkokazev. Ako jih delavstvo pri tem ovira, so gunmeni opravičeni do policijske in vojaške protekcije.

Na podlagi te individualne svobode in pravice so štrajkarji v Denverju izgubili bitko za izboljšanje svojega življenjskega stanja in stavkokazi imajo pravico iti drugam, kjerkoli se že pojavi potreba za njihovo navzočnost.

Tudi za prosperiteto se navdušuje republikanska stranka in Harding je že mnogokrat obljubil, da zavlada prosperiteta, ako bo poslan v Belo hišo. Am-

pak, brat Poglodič, ta prosperiteta ne bo zate in zame, kakor ni danes.

Izgrede v Denverju so povzročili stavkokazi. Nemire v W. Frankfortu je povzročilo sovraštvo do Italijanov in pa umori med Italijani samimi. Umori uzbujaajo instinkte, podedovani skozi generacije tisočletij, iz časov, ko so bili ljudje bolj živali kakor ljudje. Nekoliko pretepa, ki se je pričel v nekemu slovenskemu salunu v Chicagi zadnjo soboto, je prineslo te živalske instinkte na površje. Grobarji so morali vsled tega izkopati dva groba.

Časopisje v Italiji se zgraža nad izgredi proti Italijanom v West Frankfortu in hoče, da italijanska vlada zahteva od ameriške vlade oprostitev in pa odškodnino za razdejano lastnino. Ne dolgo tega so Italijani v Trstu razbijali premoženje Slovencev in umreti je moralo nekaj čisto nedolžnih ljudi, med njimi dva, oče in hči, ki sta se hotela rešiti iz gorečega poslopja Narodnega doma s skokom skozi okno. Oče si je zlomil tilnik; hčer si je pri padcu odgriznila jezik.

Izgrede v Trstu je podžgal umor par Italijanov v Splitu. Kakor rečeno: Umori uzbujaajo instinkte za izvršitev novih umorov. Noben narod nima v tem oziru ničesar očitati drugemu narodu, tudi Rusom ne.

Poljaki romajo v trumah na Jasno goro k čenstohovski Materi Božji in jo prosijo za mir in zmago. Poleg Lurda je to najznamenitejša božja pot; Mati Božja z Jasne gore je pri Bogu mnogo vplivnejša, kakor pa n. pr. ona z Brezj. Ako se romarju ne izpolni prošnja na Jasni gori, ima samo še eno instanco in ta je Lurd. Tako pripovedujejo katoliški Poljaki, ki gredo v velikih procesijah na Jasno goro, medtem, ko okoli Varšave grme topovi, kraljestvo sv. Stanislava pa preplavljajo ruske rdeče armade.

Svet se še spominja patra Mačoha, ki je bil član samostanskega sveta na Jasni gori; v tej svoji službi je okradel čenstohovsko Mater Božjo za milijono rubljev. Ukradel ji je krono, posejano z dragimi kamni, in jo nadomestil z drugo, okrašeno z umetnimi biseri, in si gromadil bogastvo, ki ga je znašalo stotisoče romarjev v čast božji Pomočnici. Pater Danazij Mačoh pa je ubil tudi svojega brata s sekiro, in ko je brat umiral, mu je brat-ubijalec dajal poslednje olje. Kakor Mačoh, so bili tudi drugi menihi zapleteni v tatvine in ljubavne afere ter umore. Čenstohovska Mati Božja pa je bila brez moči in priti je morala posvetna oblast, da je kaznovala zločince.

Vsak narod, med katerim je razširjeno vraževerstvo, je le žoga v rokah tistih, ki se igrajo z njegovo usodo. Poljski narod je taka žoga. Ako bi do-

tičnega pol milijona ljudi, ki roma na Jasno goro, znalo trezno misliti, ne bi bilo treba poljskim sinovom stati sedaj v vojnem ognju in bi lahko želi, kar so v pomladi posejali. Sedaj gazijo po žitnih poljih vojne trupe, romarji pa bodo v jeseni, ako ne že preje, občutili lakoto.

Na nasvet vojaških strokovnjakov je konferenca zavezniških diplomatov sklenila, da ne bo pošiljala zavezniških armad na poljsko bojišče proti Rusiji.

V zavezniških državah je na stotisoče organiziranih delavcev, ki so že davno prenehali potovati na božja pota. Vražam so dali že davno sloves in zato jih sedaj ne morejo prisiliti v vojno, ki ni njihova vojna. V diplomatičnem jeziku se to pravi: "Na nasvet vojaških strokovnjakov ne bomo pošiljali naših čet v vojno proti Rusom, ampak bomo podvzeli druge korake, da rešimo Poljsko pred porazom. . ."

Pred šestimi leti se je pričel krvavi vojni ples, ki je zapustil milijonom neizmerno gorje. Socialisti so desetletja preje svarili ljudstvo pred vojno nevarnostjo in ga pozivali, naj se jim pridruži, da jo preprečijo, predno bo prepozno. Ljudje pa so rajše rajali po božjih potih in pustili, da so bili žoga male skupine ljudi, ki je bila v stanju v par urah zanečiti svetovni vojni požar. Draga je bila ta šola ampak potrebna.

Tretja Internacionala in politična akcija.

Iz Londona je prišla 4. avgusta vest, da je tretja Internacionala, ki je zborovala v Moskvi, sprejela v burni debati predlog, da se udeležujejo komunisti politične akcije. V tej debati je vodil proti nasprotnikom politične akcije glavno besedo Lenin. V debati je dejal Lenin med drugim:

"Mi se ne moremo bojevati, kakor bi radi sami, temveč moramo jemati v poštev razmere, ki so tukaj. Množice delavcev in kmetov verjamejo v parlament, in mi moramo izrabiti ta sistem. Da jim pokažemo, kako neuporaben je za revolucijo. Če ne moremo delavcev prepričati s teorijami, jih moramo prepričati potem izkušnje. Če ne moremo izumiti novih potov za revolucijo, se moramo poslužiti teh, ki so tukaj in jih je pripravil zgodovinski razvoj."

Lenin govori zadnje čase zelo diplomatično in mislimo, da smatra tudi zagovarjanje politične akcije za potrebo, ki bi omogočila združenje socialistične Internacionalne pod št. 3. Kar se tiče njegove izpovedi, da parlamenti niso revolucionarno sredstvo, ne more biti pravilo za vse dežele.

Socialistična stranka se je bavila o diktaturi proletariata na svoji konvenciji v New Yorku, ko je prišla v pretres zadeva spojitve socialistične stranke s tretjo ali moskovsko Internacionalo. Kakor je znano, se je bila stranka že preje izjavila, da se ji pri-

druži. O tej zadevi je imel besedo v debati Hillquitt, ki je dejal med drugim sledeče:

"Naša stranka je vedno porpirala sovjetsko Rusijo in jo podpira še danes. Naše simpatije so neomajane na njeni strani, in mi vsi želimo, da ostanejo take tudi v bodoče. Zakaj? Zato, ker ne glede, kako se sovjetska vlada ponaša, je to vlada ruskega delavstva; je vlada, ki si prizadeva, da odpravi vsako sled kapitalizma in vse nakane imperialističnih in reakcionarnih sil na svetu, in prav s tistih vzrokov, radi kojih vodijo vlade v Washingtonu, v Londonu in v Parizu boj proti Rusiji, smo socialisti v vseh teh bojih z Rusijo.

"Toda ko smo rekli vse to, vendar to ne pomeni, da moramo zavreči vse svoje razloge, da moramo pozabiti na svojo eksistenco, da moramo pozabiti na naše razmere, v katerih živimo in sprejemati sle vsako dogmo, ki pride iz sovjetske Rusije za sveto, kakor kak papežev dekret. Nikakor ne. To tudi ne pomeni, da, ker podpiramo boje delavskega razreda v Rusiji, sprejemamo za to deželo, ali za kakšno drugo deželo ali za vse dežele, tiste posebne institucije in forme, ki nosijo pečat njihovih zgodovinskih razmer. Vprašanje se snče okrog tega: Ko smo izjavili svoj namen, da se pridružimo tretji Internacionali, je bil izdal izvrševalni odbor tretje Internacionalne manifest, datiran s 1. septembrom 1919. Ta manifest peča z vprašanjem o razmerju Internacionalne napram drugim socialističnim organizacijam in pravi, da se v Franciji, Ameriki, Angliji in v Nemčiji v napetosti razrednega boja hkrati pridružijo komunističnemu gibanju vse anarhistične, sindikalistične in take organizacije, ki se kličejo od časa do časa za anarhistične. Eksekutiva komunistične stranke je sprejela to z vsem veseljem na znanje; na drugem mestu govori ta manifest tudi o naši I. W. W., ki bi imela začeti gibanje za ustanovitev svetovnih v Zedinjenih državah. In koncem konca je stalo v manifestu, da je treba gibanje tretje Internacionalne postaviti takoj na enotno stališče diktature proletariata v obliki sovjetske moči; da je zgodovina potegnila med revolucionarnim proletariatom in oportunisti ter med komunisti črto; dalje govori o Kautskyju v Nemčiji, Longuetu v Franciji, Independent Labor Party v Angliji in o nekaterih drugih elementih britske socialistične stranke, kakor tudi o Hillquitu v Ameriki, ker nočejo voditi boja za sovjetsko moč proletariata. In zaključek tega manifesta je bil, da se ves proletariati, ki je za sovjetsko diktaturo, združi v enotni komunistični stranki.

Ali more ameriška socialistična stranka sprejeti te določbe o diktaturi proletariata? Ne more. Ta razlaga ni le brez realnega pomena, ampak je zapeljiva; in kar se socialističnega gibanja v Ameriki tiče, je protisocialistična in protirevolucionarna.

Mi smo se privadili frazi o "diktaturi proletariata". To frazo je bil prvi skoval Karl Marx leta 1875, ko je pisal zboru nemške social-demokratske stranke v Gotha kritični list, v katerem je govoril o prehodni dobi, v kateri država ne more biti nič drugega, kakor diktatura proletariata.

Mi ne smatramo, da vlada v Rusiji diktatura proletariata. Rusija ima popolnoma odgovorno vlado. Lenin in Trocky nista diktatorja. Ko sta bila izvoljena, nista rekla, da sta diktatorja. Oba sta lahko odpoklicana vsak čas in na več načinov. Odpoklicana sta lahko potem splošnega ali izvrševalnega odbora ruskih sovjetov; potem ruskega sovjeta samega, potem ljudstva in na mnoge druge načine.

V Rusiji ni nobene nastavljen osebe, ki ne bi bila odgovorna in podrejena odpoklicu ali splošni sodbi ljudstva. Zakaj naj nazivljemo tako vlado potem diktaturo? To ni diktatura. Demokracija je, ki izključuje iz svoje srede neproduktivne sloje, kakor so na primer Zedinjene države svoječasno izključevale iz svoje srede neposedujoče sloje, in jim niso dale volilne pravice. V Rusiji vlada omejena demokracija. Če je ta omejenost v demokraciji za Rusijo danes potrebna, vedo najbolje ruski delavci sami; mi jim ne moremo diktirati, kaj je zanje prav in kaj in. Ali diktatura to ni.

Toda ne glede na to, kaj je, je to ljudstvo delavsko ljudstvo Rusije, ki podpira stranko, ki je na krmilu in vsako stranko, ki je resnično revolucionarna in se bojuje za boljšo bodočnost človeštva. Toliko glede razmer v Rusiji in naših simpatij do njih v Ameriki.

Pred nami je sedaj vprašanje o sprejetju pogojev, ki se nanašajo na diktaturo proletariata in priključenja naše stranke k moskovski Internacionali; o diktaturi proletariata, o kateri smo že definirali, da ne vlada niti v Rusiji. Ako sprejememo načelo diktature proletariata—kar ni—moramo po drugi strani vendar priznati vse to, kar je tam definirano in je s tem v zvezi. Kaj je to? Diktatura proletariata pomeni razoroženje, razlastitev ali odvzetje političnih pravic buržoaziji. Toda v deželi, kjer je ukoreninjena parlamentarna tradicija, ne vemo, če je to res potrebno. Pa pogledajmo stvar od bliže. Vzemimo slučaj, da se obrnemo s to teorijo do srednjega razreda, do republikancev in demokratov, pa jim rečemo: "gospodje, z namenom, da pridemo nekako do vlade, vas bomo politično razlastili, to je odvzeli vam bomo politične pravice in v soglasju potreb, ki gredo paralelno s prehodom v socializem, vas bomo razorožili". Ali mislite, da vam ne bodo na to odgovorili? Gotovo! Rekli bodo: "all right, gospodje; ampak danes smo si tisto moč, na katero računate vi, pridobili mi, in zato vas ne bomo le razorožili, ampak vam bomo odvzeli tudi politične pravice — to, s čimer pritéte nam. In kaj boste odgovorili na to? Ena ali pa druga pot vam ostaja; to je, da sprejmete odprt boj na ulici, če hočete, ali pa politični boj z glasovnico v roki. Oboje ne more priti v poštev. Če sprejmete diktaturo proletariata v smislu razdejanja, razoroženja buržvazije in politične razlastitve, potem ni treba tožiti, če rabijo leti ista sredstva, o katerih se misli in izreka, naj bi jih rabili sami.

Socialistična stranka ni takih metod nikdar zastopala. Marksistični socializem jih ni nikdar zagovarjal. In iz tega razloga bi se socialistična stranka, če ima sprejeti brezpogojna načela, o katerih se go-

vori v manifestu, ki ga je bila izdala tretja Internacionala, nemogla pridružiti tretji Internacionali.

Ali kljub temu, zakaj se prizadevamo, da ostane pri tretji Internacionali? Mi vemo, da reprezentira tretja Internacionala danes najboljše duhove v socialističnem gibanju; njene formule so lahko zgrešene, toda vzlic temu je ta Internacionala kot osnutek za obnovenje Internationale vendar eden najboljših, predpostavljeno seveda, da ne ostane na stališču azijskega socializma; predpostavljeno dalje, da bo odprla vrata vsem revolucionarnim organizacijam, in da se bo držala načel, ki so bila v prvi in v drugi Internacionali gonilna sila — to je samoodločevanje v zadevah, ki se tičejo metod z ozirom na boje, dokler niso kršena glavna načela socialističnega programa in ni s tem popačena socialistična filozofija.

V tem smislu naj bi delovala socialistična stranka, da dobi stike z vsemi ostalimi socialističnimi organizacijami, ki še niso priključene novi Internacionali, da se socialistična Internacionala obnovi."

Iz tega je razvidno, da je ameriška socialistična stranka delala na to, da tretja Internacionala sprejme načelo politične akcije in da ne vsiljuje zunanjim socialističnim organizacijam "diktature proletariata", ki je neizvedljiva.

Ker je moskovska Internacionala—kakor se glasi poročilo iz Londona, sprejela v svoj program politično akcijo, bo s tem vse poteškoče, ki so bile vsled trdovratnega stališča o "diktaturi proletariata" danes na poti združenju, odpravljene, in tako je upati, da dobi tretja Internacionala v svoj krog kmalu vse socialistično gibanje po svetu.

Zakaj izginja svoboda?

V gotovem pomenu besede je svoboda v politiki in govoru nekakšen nenavaden pogoj — varovanka sil, ki operirajo sporadično v prehodnih družbah in je vsled tega v teku zgodovinskega razvoja slučajna. Voltaire in Montesque, znana francoska filozofa sta bila iznenadena nad svobodo govora, tiska in veroizpovedanja, ki sta je našla na svojem obisku v Angliji. Prišla sta v deželo, kjer je bila moč kralja znižana potem zvez trgovcev in plemičev do ornamentalnega simbola, ki je bilo zelo pripravno sredstvo za narodni hipnotizem. In tako ob po vratku v Francijo nista mogla prehvaliti angleško svobodo. "Kako ljubim odkritost Angležev", je vzkliknil Voltaire, "in kako čislam ljudi, ki izražajo, kar mislijo." — "Anglija ima v tem momentu več svobode, kakor katerikoli drug narod na svetu," je dejal Montesque. In vendar je bila konec 18. stoletja svoboda govora v Angliji zatrita skoraj do korenine.

Thomas Paine je bil preganjan radi knjige "The Rights of Man", ki jo je bil izdal, poleg tega je bila zaplenjena tudi knjiga; kjerkoli so se zbrali trije ljudje in so se pogovarjali o francoski revoluciji, je bil poleg špijon; neki pastor je bil obsojen na 14 let ječe, ker je izjavil, da simpatizira s francosko re-

volucijo; v Edinburghu je bil zaprt vsak, ki je bil na sumu, da je razvijal liberalne nazore. "Pošljite mi jetnikov, in jaz bom našel zakon", je izjavil neki sodnik. Radikaleci so bili deportirani v Bombay za dobo 16 let in mesta Coleridge, Southey itd. so bila pognana v reakcijo.

Zakaj se je godilo vse to? Zakaj je svoboda izginila? Največ zato, ker je bila vlada v nevarnosti pred pretečim mednarodnim navalom revolucionarnega duha, ki je zavel iz Francije. Prva skrb vseh vlad je namreč ta, da si zasigurajo svoj obstanek in permanenco; in kadar jim preti nevarnost, se ne ukvarjajo z moralno stranjo in legalno tehniko. Svoboda je luksurjoznost, ki pride do svoje veljave le v času, ko so vlade močne, ali pa kadar so posebno slabe.

Glavni faktor v svobodi in njene zasiguranosti v politični strukturi je bil spojen-kar se Anglije in Amerike ter mednarodnih nemirov tiče — z njenima geografičnima legama, v osamelosti od evropskega kontinenta. Poleg tega faktorja so imeli v tem oziru zlasti v Ameriki veliko vlogo tudi drugi faktorji. V tem oziru je igrala veliko vlogo zemlja, ki se je je dobilo mnogo in jo je obdeloval vsak lahko svobodno. Če je imel človek en akter sveta, na katerem je delal, je bil vsled slabe komunikacije z zunanjim svetom popolnoma samosvoj, in ni govoril mnogo o svobodi.

Ker so imeli ljudje svoje orodje za produkcijo in so kontrolirali razmere, pod katerimi so delali sami, so si pridobili na ta način jak individualistični značaj. To so bili ljudje, ki so posadili na predsedniški stolec predsednika dem. stranke — človeka, ki je bil zelo nasproten zakonom, ki so bili proti tujemcem in vstajam, in ki je dejal, da vlada, ki ne more prenesti kritike, je vlada, ki se ji ne more in ne sme zaupati. Iz takih razmer se je razvila ne le ameriška tradicija o svobodi, ampak ameriški značaj, ki vsaj ako je izbran po Amerikancih, izraža žilavo neodvisnost in aktivnost. Iz tega ozadja so izšli ljudje s svojo iniciativo, s svojim pogumom in podjetnostjo — s tem, kar je napolnilo Ameriko s kapitani industrije. Na drugi strani so se zbirali v krogu Vitezov dela (Knights of Labor) in pozneje v ameriški federaciji dela ljudje, ki so vodili s temi elementi velike, in včasih uspešne boje. Leti so bili zadnje čase povečini strokovno izurjeni delavci, in kot taki so se kaj radi ponašali z značajem osebnosti, ki gre za svobodo. Pa tudi pri strokovno izurjenih delavcih je bilo v tedanjih časih izražanje tega značaja osebnosti precej svobodne kali, kajti če je postal tak posamezen delavec v okrožju svojega dela nezadovoljen, je pobral svoje orodje in je odšel na neizčrpan zapad. Tako je bila konce konca v vsaki fazi življenja odprta industrialna tekma. In kjer je bila ta tekma skoinsko odprta, je cvetela svoboda.

Vse te razmere so izginile. Sigurnost politične strukture je minila, osamelosti na preriji ni več, osebno lasništvo orodja je izginilo, in tudi strokovna izurjenost bo šla kmalu za vsemi ostalimi osebnostmi, iz katerih se je bil izražal značaj osebnosti. Far-

mar je izgubil svojo neodvisnost in občuti prav krepko zanjko, ki mu jo opleta okrog vratu prekupovalca. Urednik, ki je imel svoj časopis in je v njem izražal svoje vidike in svojo kritiko, je postal danes, ko se ponavljajo v tisočerihih listih ene in iste laži za kupljen denar, historični pobirek. Veleindustrija je pogoltnila celo kapitane industrij, in danes vedo tudi delodajalci, da so tukaj na milost in nemilost finančnikov. Prodajalci na drobno so zakopani v delo distribucije — postali so agentje velepodjetij; pisarji pri strojih, učitelji in drugi sloji po mestih, ki so se držali od tovarn in so živeli siromašno že dalj časa, prihajajo ob tej draginji v proletarske vrste.

Toda temeljni faktor v teh razmerah je naglo izginjajoči človek, ki je posedoval svoje produktivno orodje, s katerim si je bil urejeval svoje lastno delo in svoj lastni obstanek. Svoboda v sistemu, ki jemlje producentom z vsakim dnem več kontrole do produkcijskih sredstev, se ne more dolgo ohraniti na površju. Svoboda temelji na osebnosti, in osebnost je vezana s kontrolo razmer posameznikovega dela, potem katerega se more producent izražati. Ta osebna svoboda se je v zadnjih stoletjih krhala in krhala, ker je izgubila vedno več in več kontrole nad svojimi delovnimi razmerami. Zadnja faza osebne svobode v tem procesu, je naglo izginjevanje človekovega teško pridobljenega strokovnega znanja.

Kjer pride v poštev strokovno znanje, tam ostaja osebnost in nje značaj v veljavi in se ohrani v kljub vsem morebitnim drugim zaprekam, ki jih ustvarjajo razmere. Posebna izurjenost v gotovi stroki daje značaju pečat individualnosti, in kaže človeka iz ostale mehanične priprave kot posebnega stvarnika. Tak človek si ne pusti kartakole jemati svobodo, če ni zato utemeljene podlage in dobrih argumentov. Splošen — industrialen delavec se poda preje in laglje podleže. Ob rutinskem mehaničnem delu njegova duša umira, in v njegovih možganih se ne porajajo nobene misli. Kot tak postane del stroja, ki je vanj vračunjen. In tako je danes za trgovca in podjetnika idealna delovna sila tista, ki je brez strokovnega znanja. S tem v zvezi izboljšujejo iznajditelji stroje in nove znanstvene sisteme upravljanja dela, ki je preračunljeno na vsako kretanje delovnih sil. Na ta način so postale moderne tovarne nekakšne ure, katere je treba samo naviti, pa teče mehanizem — človeški in nečloveški.

Osebnost v ameriški tovarni postaja vsled tega vedno bolj neosebna in se pogreza v mehanizem strojev.

Sedaj, ko je človeška osebnost tako reducirana in podvržena mehanizmu, je postala brez pomena. In ker postaja Amerika čezdalje bolj natrana z ljudmi, ki so vsled mehaničnega ponavljanja pri delu duševno ubiti, postajajo ameriške tradicije o svobodi brez pomena; kajti politična svoboda, kjer ni zanjo gospodarske podlage, ne pomeni nič. Iz našega industrialnega razvoja ne moremo razviti Jeffersona, pač pa Morgane, Armourje, Rockefellerje, — in če bi nehali govoriti o politični in osebni svobodi, bi bili bolj odkritošrčni.

Delavstvo v združnem bančnem gibanju.

Organizacija "Brotherhood of Locomotive Engineers" (Bratovščina železniških strojnikov) je odprla v Clevelandu svojo združno banko s kapitalom, ki presega več milijonov dolarjev. Ta kapital, ki se ceni na 18 do 30 milijonov dolarjev, se je nabral iz članskih prispevkov, ki so se stekali v unijsko blagajno skozi petintrideset let, to je od časa, ko je bila dotična unija ustanovljena. Kakor je posneti iz raznih finančnih in komercialnih glasil, je ta korak povzročil med ameriškimi finančniki nemalo razburjenja, ugibanja in skrbi. Iz teh listov je posneti, da jemljejo nekateri bankarji to zadevo z alarmiranjem na znanje, drugi se tolažijo z raznimi odredbami, ki so v veljavi z ozirom na bančne regulacije, katerim se morajo podvreči vse banke; slišijo se pa tudi glasovi, da bodo take banke dobrodošle, ker bodo nekakšen blažilen curek vode na razgrete možgane radikalnih elementov, ki so se zadnje čase pojavili malone v delavske unije vseh vrst, češ, da bo dobilo delavstvo s tem vpogled v gospodarske poteškoče, s katerimi morajo taka podjetja računati, — to, da bo rodilo ob enem odgovornost napram javnosti, in posledica tega bo skrahiranje radikalizma, ki vstraja zadnje čase tako trdovratno na površju.

Poleg mnogih drugih ugibanj, na katere zidajo privatni bankarji svoje špekulativne upe, se ne morejo poglobiti prav v to, kaj naj pomeni beseda "zadržna". Niso namreč na jasnem, ali rabi ta organizacija to besedilo le za pripravo svojemu naslovu, da bo vleklo, ali se misli pri tem na resnično kooperacijo unijskega članstva pri bančnem poslovanju. Po njihovem mnenju ni to nič novega, saj dajejo tudi privatna bančna podjetja po nekaterih krajih taka imena. Mnoge banke naprimer — tako zaključujejo privatni bankarji — pripravljajo svojim naslovom "mutual", ki pa v resnici v družabnem pomenu besede niso mutualne, ampak strogo privatnega značaja. Besedo "zadržna" jemljejo v nerealnem smislu, kakor jemljejo v nerealnem smislu besedo "demokracija" in 100% amerikanizem, o katerem govorijo tako mnogo, a vedo, da se taka gesla le pesek v oči ljudstvu.

Splošne banke — tako rezonirajo bankirji — morajo biti za splošnost, in pečati se morajo le z zadevami, ki spadajo v delokrog bančnega poslovanja. Bojazen nastaja le v tem, da bi take banke operirale na podlagi posebnih klientel s favorizmi. Poslušajoče na tak način, bi šle take banke gotovo na roke delavskim organizacijam, katerih člani in organizacije same bi bili glavni vir denarnih vlog. Z delavskim naslovom in delavskimi nastavljenici bi to gotovo vleklo — in v tem slučaju bi polagale take banke preveč važnosti na svoje lastne ljudi; ampak te taktiko — pravijo privatni bankarji — te nove banke ne bodo vpoštevale, ker bi to podjetju več škodilo kakor pa koristilo, kajti bančno podjetje mora biti vodeno z različnimi interesi, ne pa z enoličnimi. Če bi pa na

vse zadnje vendar poskusili z enoličnostjo, so tukaj zakoni, ki bi to preprečili, in tako enoličnost regulirali. Pri tem jemljejo privatni bankarji vpoštev zlasti financiranje štrajkov, politične propagande itd.

Največja bojazen, ki navdaja privatne bankarje je seveda v tem, da se delavski prihranki, ki znašajo več milijonov dolarjev, potegnejo iz privatnih bank in nalože v delavske združne banke. Ampak tudi za ta slučaj imajo nekateri svoje tolažbo. Denar, pravijo manj skeptični privatni bankarji, tudi če je vzet iz privatnih bank in naložen v delavske združne banke, mora biti investiran v podjetja, pri katerih imajo besedo vse glavne zasebne banke. Na ta način bo prišlo delavstvo v tesnejši stik z ostalim kapitalom, ki ne bo dobil le gotov del obresti od teh vlog, ampak bodo denarni in delavski interesi na ta način ucvrstili boljši medsebojni sporazum glede na odgovornost, ki so zapopadene v trgovini in gospodarstvu, in tako bodo koristili koncom konca vendar splošne.

Navedli smo nekaj ugibanj, ki jih goje privatni bankarji v Ameriki z ozirom na pojavljajoče se združno bančno gibanje med ameriškimi delavstvom, da vidimo, kako jim vtriplje žila, in kakšna je njihova dispozicija napram začetim delavskim združnim bankam.

Privatni bankarji skušajo svojo alarmirnost potolažiti največ s tem, da bodo te vrste banke navadne banke, in da so imena kakor "zadržna", le pripraga naslovu, ki naj pritegne gotovo vrste vlagateljev, nikakor pa ne da bi bile konkurenčne, kar se splošnih investicij kapitala tiče. Zato jih smatrajo kar vnaprej za "splošne in navadne banke."

Resnica je, da je bilo v Ameriki že pred vojno ustanovljenih par bank, ki so vključila v svoje naslove "unijska" in "zadržna" banka, toda premotorji teh bank niso bili organizirani ljudje iz vrst delavcev, ampak navadni privatni špekulanti, katerih namen je bil, da pritegnejo hranilne vloge organiziranega delavstva in nič drugo. Vse drugače je v slučaju organizacije "Brotherhood of Locomotive Engineers" v Clevelandu, kjer izhaja iniciativa za združno banko direktno iz organizacije same, katera založi tudi kapital. Da bodo sledile tej akciji tudi druge bogate unije organiziranih delavcev, ki imajo svoje konsumne zadruge, kakor naprimer v državi Illinois, Indiani, Pennsylvaniji, Kansasu itd., je razumljivo.

Organizirano delavstvo vsepovsod je začelo po vojni spoznavati da mora poleg svojih industrijalnih in političnih ter konsumnih organizacij razviti tudi svoja bančna podjetja. Spoznalo je, da je v sedanjem času finančni kapital tisti faktor, ki diktira svojim vladam — zlasti v Angliji, v Franciji in v Ameriki — ki so gonilna sila vsega svetovalne kapitala, kakšna naj bo notranja in zunanja politika, kakšen naj bo mir, in kdaj in kje naj bo vojna. Versailleski mir nam to najjasnejše potrjuje. Delavstvo je spoznalo, da je denar, ki ga vlaga v privatne banke eno najvažnejših orožij mednarodnih kapitalistov v boju proti delavski internacionali; da je to bič, ki ga daje

privatnemu kapitalu, s katerim ga tepe na vseh koncih in krajih.

Slovensko organizirano delavstvo v starem kraju je spoznalo to že pred vojno, in si ustanovilo v Ljubljani prvo kreditno banko, ki jo je osnoval sodr. Anton Kristan. Ravno sedaj se pa pripravlja, da izvrši večjo akcijo z ustanovitvijo združne banke. Iz pisma, ki nam ga je poslal sodr. A. Prepeluh, s podpisimi sodr. Svetka in Periča, ki sta se svoječasno mudila med nami, je razvidno, da se tamošnji sodruzi prav resno pripravljajo na to delo. Da bi bila akcija uspešnejša, apelirajo tudi na ameriške slovenske delavce za nakup deležev. Dasi je ta zadeva v pričo raznih zakonov, ki so v vsaki državi Zed. držav drugačni, zvezana z legalnimi zapletljajmi, o katerih moramo dobiti šele informacije, in v pričo dejstvom da stojimo prav sedaj na pragu predsedniške kampanje, kateri moramo posvetiti vso našo pozornost, moramo to zadevo, dokler se ne završe predsedniške volitve, odložiti. Takoj na to, pa se bomo o zadevi bavili.

Pismo, ki smo ga prejeli od sodrugov iz starega kraja, se glasi:

“Med vojsko, zlasti pa po vojski so se slovenske delavske zadruga silno razvile.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico je vzraslo v mogočno gospodarsko organizacijo, ki bo oddala letos v svojih 36 prodajalnah za več kakor 50 milijonov blaga. To društvo si je nadelo na svojem zadnjem občenem zboru novo, njegovemu sedanjemu razmahu odgovarjajoče ime: Konsumno društvo za Slovenijo. Njegove podružnice se nahajajo v Ljubljani, na Jesenicah, v Celju, v Mariboru v Mežiški dolini in po vseh drugih važnejših industrijskih središčih. Okrog tega velikega gospodarskega jedra so se združila vsa manjša delavska konsumna društva in osnovala v Ljubljani mogočno nakupovalno centralo, ki se imenuje: Nakupovalna zadruga. Blagovni promet Nakupovalne zadruga bo znašal že prvo leto po ustanovitvi več sto milijonov kron. Misli se na ustanovitev produktivnih zadrug, zlasti takih, ki bi oskrbovale naše zadruga z najpotrebnejšimi živlenskimi potrebščinami. Prvi početki so tudi na tem polju storjeni.

Ako dodamo še, da so naše zadruga glavni delničarji pri Ljudski tiskarni, ki je kupila letošnjo spomlad lepo, moderno opremljeno tiskarno v Mariboru in namerava ustanoviti v kratkem tudi v Ljubljani svojo tiskarno, — smo podali najpotrebnejšo sliko o razvoju in pomenu delavskih zadrug v stari domovini.

V očigled temu razvoju pa je delavsko denarno združništvo še precej zaostalo. Poleg naših konsumnih društev, ki zbirajo ob enem tudi prihranke od svojih članov, imamo dosedaj samo dva denarna zavoda, ki sta v delavskih rokah. To sta splošno kreditno društvo v Ljubljani in Splošno hranilno in kreditno društvo v Mariboru. Ti denarni zavodi so zbrali sicer že za več milijonov kron hranilnih vlog. Pri velikanskem razmahu, ki so ga napravile ostale gospodarske zadruga, pa so denarna sredstva, ki jih morejo ti zavodi nuditi, veliko premajhna.

Tudi mi v stari domovini polagamo v teh dneh temelje za novo domovino, domovino s širšim obzorjem in s širšimi vidiki, z večjo ljubeznijo za svobodo. Vse, kar nas je držalo stoletja s težko roko k tlom, je razbito. Na teh razvalinah polagamo temelje za novo zgodovino. Čez tisoče in tisoče gre ena sama zavest: da bo ta domovina taka, kakršni bodo temelji na katerih bo slonela, in ena sama trdna volja, da moramo vstvariti svobodno domovino in svobodno družbo.

Nočemo političnih oblastnikov, ki bi vladali nad svobodnimi milijoni po dednem pravu. Nočemo pa tudi gospodarskih oblastnikov, ki bi vladali nad svobodnimi milijoni po dednem pravu.

Politična svoboda mora imeti svojo nujno podlago v gospodarski, republikanska ideja v socializmu. To so vodilne misli našega dela v domovini. V zavesti, da delamo za vzore, ki so tudi ameriškega delavstvu ljubi in dragi, računamo pri vseh svojih načrtih tudi žnjim.

Nova banka, ki jo snujemo, naj bi posegla v svojem daljnem razvoju tudi preko oceana in ustvarila močno novo vez med staro in novo domovino. Izhajajoč iz teh načel in računajoč s temi načrti so rezervirali ustanovitelji nove banke, — naši združni delavci, — za ameriško delavstvo večje število delnic in vabijo novo domovino tem potom na sodelovanje.”

Kakor že rečeno, se bomo na to zadevo povrnili, čim se končajo predsedniške volitve v jeseni. Do takrat bomo dobili tudi informacije, ki so za tako akcijo v Ameriki z legalnih razlogov potrebne.

Počasi a sigurno se postavlja delavstvo vsepovsod na lastne noge, gradeče si z vsemi sredstvi, ki jih spozna za učinkujoče, most za prehod v novo in boljše človeško družbo.

Drskar.

Zedinjene države so dale novoustvarjenim državam, ki so imele nalogo omejiti boljše vize \$140.104.021.84. Od te svote so dobile (v municiji seveda) Poljska \$59,365.000.00; Jugoslavija \$20,464.000; Čehoslovaška \$19,990.000; Estonka \$12,263.000; Ukrajinska \$8,500.000; Litvanija \$4,414.000; in za nekaj milijonov streljiva so dobili ruski kontrarevolucionarci v Rusiji. Vse to je bilo izvedeno, da bo svet varen za “demokracijo.”

Izobraževalno delo je stalo ob začetku socialističnega gibanja. Ta naloga tudi danes še ni minila in njena važnost se ni zmanjšala niti za las. Če hoče delavski razred kdaj doseči svoje cilje, če hoče kdaj biti sam svoj gospodar, mora imeti vse potrebno znanje za to, in to se doseže le z dobro, temeljito izobrazbo. Izobrazba seveda ni vse, ali toliko je, da ne more biti brez nje nobeno drugo delo uspešno.

Z namenom, da se stare kapitalistične politične stranke izognejo v svoji kampanji vprašanjem, ki so živlenskega značaja, so se začele med seboj prepirati o “Ligi narodov”, med tem ko ve danes že vsak otrok, da “Lige narodov” ni in se tudi na njo ne misli, pač pa se misli na ligo mednarodnih koristolovcev.

ETBIN KRISTAN:

ANTON GRABIČ:

(Nadaljevanje.)

"Bolj natančno bi moral poznati slučaj, da bi Vam mogel odgovoriti. Motiti se je lahko, zlasti če je človek praznoveren."

"Med nebom in zemljo je več . . ."

"Da, da — Hamlet. To je približno vse, kar vem o Hamletu."

"Iskati, kar nam je skrito, ni praznoverje. Jaz ne verujem v poganške bogove, tudi ne v štiriperesno deteljico ali v nogovico, ki se položi pod blazino. Ali s spiritualizmom in okultizmom se bavijo veliki ljudje, katerim ne gre očitati praznoverje."

"S čem — ste rekli?"

"S spiritualizmom in okultizmom."

"Po pravici: To so mi španske vasi. Nekaj sem slišal o spiritistih, ki kličejo duhove in premikajo mize, ampak to je smešno."

"Pravite, da so Vam to neznani predmeti; kako morete tedaj reči, da je smešno? Kako bi moglo biti smešno, če verujejo veliki učenjaki? Če verujete, da je človeku namenjeno njegovo življenje, mora biti tudi nekdo, ki ga je namenil in ki ima usodo v svojih rokah."

"Nič ne pravim, da verujem. Mogoče je in včasih se zdi, da ne more biti drugače. Kako naj bi imelo solnce svojo začetno pot, in zemlja in zvezde, če ne bi bilo tako? Ljudje bi lahko preobrnili ves svetovni red, če bi imel človek svojo voljo. Lahko jo imenujete voljo, toda njegova ni. Nekaj mu je nalaga. Včasih čutim to tako živo, da sem do dna prepričan. Pa pridejo zopet drugi dnevi in človek si pravi, da je to nemogoče. Čemu imamo razum? In kaj naj ima tisti, ki dela našo usodo, od vse te igre? Kakšna zabava more biti zanj vse naše mučenje, duševno in telesno, naše vzajemno trpinčenje brez konca in kraja?"

"Mnogo bi lahko govorila o teh rečeh. Toda kam sva zašla? . . . Pa je vedno tako; če se poglobite v mistična vprašanja, vas vodi eno do drugega. Tudi Vi imate to v sebi. In lože bi vam bilo, če bi imeli sorodno dušo, da bi lahko izmenjavali misli."

"Ej, bolje bi bilo, če sploh ne bi prihajale take misli. Komu koristijo? Čemu so? Življenje je brez njih dovolj zapleteno in sitno."

"Če imate to v sebi, se ne ubranite. Veseli bi morali biti, da je tako. Vsakdo nima tega v sebi."

"In tisti, ki nimajo tega v sebi, kakor pravite, so srečnejši."

"Zde se vam srečnejši, pa niso. Najti resnico je edina prava sreča."

Grabiču je bilo naenkrat, kakor da ne govori ženska, ampak gramofon. Še nikdar ni bil bolj natančno pogledal. Sedaj je to storil in videl je

povsem vsakdanje bitje pred sabo, kakršnih sreča človek v velikem mestu na tisoče vsak dan. Cenil je, da mora biti med dvajsetim in tridesetim letom. Ni si laskal, da zna kaj imenitno ugihati žensko starost, ali zanjo bi bil mislil, da je nihče prav ne ugame. V obrazu ni bilo nič izrazitega, njene modre oči so bile nekam vodene in njih pogled je bil tak, kakor da se bavijo misli s predmetom, kdove kako oddaljenim od razgovora, toda nikakor ne z globokim predmetom, počesana je bila tako, da so bila ušesa vsa zakrita z debelima, školjkama podobnima pleteninama, in kadar ni govorila, je žvečila "chewing gum". Vsa njena osebnost se nikakor ni hotela vjemati z njenimi besedami. Najbrže — si je mislil — je to kje slišala ali čitala, pa mu sedaj predlaga kot svojo modrost. Saj bržčas niti ne ve, kaj da govori in kakšen smisel ima vse skupaj. Kakor je prišlo vanjo, tako gre iz nje. Kakor papiga . . . Ali tedaj mora biti nekje vir, iz katerega je zajemala; morda je tam resnica in spoznanje.

Vsi živci so mu vztrepeta! in strastna želja, da bi izvedel več, je vzplamtela v njem. Trudil se je, da bi zbral svoje misli, ali čim dalje bolj so se mu razblinjale v meglo.

Miss Millicent je pokrila svoj pisalni stroj in se začela napravljalati. Grabič jo je gledal in ne kretnje so dramile v njem nekaj dotlej neznanega. Čutil je, da ni gospodar svojih občutkov in da ga glas ne bo ubogal, če izpregovori. A moral je kaj reči, kakor da bi mu hotelo uiti kaj važnega, če ostane sedaj molčeč.

Prišla mu je na pomoč.

"Ali vam je res mogoče vedno izhajati brez družbe?" je vprašala, medtem ko je zatikala dolgo iglo v klobuk.

"Mogoče! — Dolgočasno je, včasih neznosno dolgočasno; a kaj pomaga to? In družba . . . Včasih je družba še bolj neznosna od samote."

Vzdahnil je, globoko, trudno.

"Rad bi vedel, kako je z drugimi ljudmi," je nadaljeval; "ali smo si v čem podobni, ali je vsak ustvarjen na drugačen način, vsak drugače misleč, drugače čuteč od vseh drugih. Zakaj govorimo o značaju, o doslednosti in o drugih takih rečeh? Meni se zdi, da je človek sestavljen iz samih protislovij in nedoslednosti, le da je vse skupaj vtaknjeno v eno kožo, pa zato mislimo, da imamo opraviti z enim bitjem. V samoti hrepeni človek po družbi kakor po odrešenju in bi s hudičem podpisal pogodbo za svojo dušo; pa sedi nekaj časa v družbi, med samimi poštenimi ljudmi, med pametnimi in prijaznimi ljudmi, a naenkrat ga pograbi nekaj groznega, postane mu tesno, davi ga in zbežal bi kakor preganjana zver, če ga ne bi zadrževal drugi strah, da užali ljudi, ki mu niso storili nič hudega. Zakopal bi se v samoto, kakor da je tam blaženstvo. A ni ga ne tukaj ne tam. Iščejo ga neprenehoma in vsak čas mislimo, da ga dosežemo, pa doživljamo same prevare in nobena naš ne iztrezni. Meni se

UTRINKI.

godi tako; rad bi vedel kako se godi drugim."

"Pozno je, mister Harwich. Čas je, da grem. Kam pa pojedete zvečer?" je vprašala.

To je bilo kakor sunek v rebra, kakor brutalno prebujenje iz sanj. Toda le trenutek je bilo Grabiču neprijetno. Treba je bilo tega prebujenja, sicer bi v sanjah prišla mora in nemara blaznost.

"Kam pojdem zvečer?" je dejal bolj kakor da govori sam s seboj. "Ali bi bilo neuljudno, če bi Vas jaz to vprašal?"

"Zakaj bi bilo neuljudno? . . . Nikamor nisem namenjena, torej pojdem najbrže domov."

Oblačila je že rokavice. Grabič je grizel gornjo ustnico. Ko si je zapela zadnji gumb, je spustila roke in ga pogledala.

— Zdaj se poslovim — je šepetalo Grabiču v ušesih. Toda ona je še vedno stala, kakor da pričakuje njegovo besedo.

— Na tvoj 'good bye' čaka — je zopet zašepetalo. Grabič pa ni dejal 'good bye'. Z glasom, ki ga je trudoma izsilil iz grla, je vprašal:

"Kako bi se Vam zdelo prebiti kakšno uro z mano? Ali bi Vam bilo neprijetno? Ali se Vam zdi tako vabilo predrzno?"

"Ne razumem . . . zakaj . . . Kako naj bi ljudje prihajali skupaj, če ne bi vabili drug drugega? Če mislite, da Vam ne bo dolgočasno z mano . . . Kam pa mislite, da bi šla?"

Tako lahko gre to, njemu se je pa zdelo, kakor da je za to treba bogve kakšne podvzetnosti in hrabrosti. Ona je nemara celo pričakovala vabilo in bi ga bila smatrala za neumnega, če bi bil molčal. Drug mož na njegovem mestu se gotovo ne bi bil tako pripravljaval in si delal toliko preglavic. Zakaj je njemu taka očevidno navadna reč tako težka? In že zopet je v zadregi. Kam?

"Neroden sem, resnično neroden," je dejal skoraj jecljaje. "Pa tudi ne poznam prav mesta . . . Gotovo so Vam zabavišča bolj znana. Kaj, če bi bili še tako prijazni, da določite, kam greva?"

Pogledala ga je in oči so se ji razširile, kakor da se čudi in vse bolj in bolj čudi. A ko je mislil, da odpre še usta od strmenja, se je namehnila.

"Pozabila sem na Vaše puščavništvo," je dejala; "saj tudi ni posebno važno, kam da greva, če se hočeva kaj pogovarjati. Poznate li Coney Island? Ne? Vsakdo v New Yorku ga pozna, pa sem mislila . . ."

"Dobro, pojdiva tja; tudi meni je vseeno."

Hotel je še vprašati, kaj je tam, ali prišla mu je misel, da ji mora biti vse to neznanje že smešno, pa ji je stopil s poti in odprl vrata.

(Dalje prihodnjič.)

Avtokratje so v socialističnem gibanju lahko prav tako nevarni kakor na tronih.

Ali ste že skušali pridobiti Proletarca kakega novega naročnika? Ako ne, čemu ne?

Pri zadnjih volitvah v nemški parlament, ki so se vršile meseca junija 1920, so dobile socialistične stranke 42 odstotkov vseh oddanih glasov ali 3,6% manj kakor januarja 1919. Skupno število socialističnih glasov po odstotkih se torej ni mnogo spremenilo. Pri zadnjih volitvah so socialisti izgubili le tiste glasove, ki so pri predzadnjih volitvah glasovali za socialiste vsled histeričnega strahu pred revolucijo.

Naraslo pa je število glasov neodvisnih socialistov, medtem ko so "večinski" socialisti izgubili. Pri predzadnjih volitvah so dobili nemški neodvisni socialisti 2,317.000 glasov, pri zadnjih pa 4,810.000 glasov. Število glasov večinskih socialistov je padlo iz 11,607.000 na 5,331.000. Komunisti, ki so skrajno levo krilo neodvisnih socialistov, se niso udeležili predzadnjih volitev; pri zadnjih volitvah pa so aktivno posegli v volilni boj in dobili 438.000 glasov.

Kompromisna taktika večinskih socialistov z buržvazijo, nesigurno uvajanje reform, dopustitev za neovirano gibanje monarhističnih elementov in kompromitiranje voditeljev večinskih socialistov je povzročilo, da so se nemški volilci obrnili k neodvisnim socialistom. To se je opazilo posebno v velikih mestih, v katerih so dobili neodvisni socialisti veliko večino.

Zadnje volitve so posebno jasno začrtale razrede na obeh straneh. Stranke, ki zastopajo srednjo pot, med njimi demokratična stranka, je izgubila polovico svoje moči, ki jo je pridobila kapitalistična "nemška ljudska stranka". Nova vlada je sestavljena iz manjšine v parlamentu, ki jo predstavljajo demokratje, katoliški centrum in ljudska stranka. Socialni demokratje (večinski socialisti) vzdržujejo nevtralnost, kar omogočuje obstoj nesocialistični vladi. Te taktike pa večinski socialisti ne bodo mogli dolgo vzdrževati, ker nemško delavstvo ne bo dopustilo, da bi se tako trosila moč, ki jo poseduje socialna demokracija.

Nemški komunisti so razdvojeni; stari Spartakusbund se je par tednov pred volitvami odločil opustiti protiparlamentarno stališče in poseči aktivno v volitve, toda uspehi so bili majhni. Čisti revolucionarni protiparlamentarci pa so se ločili in ustanovili komunistično delavsko stranko. Poleg teh struj se v Nemčiji poraja tudi "narodno boljševisko" gibanje, ki ga vodi Lauffenberg iz Hamburga. Prava moč komunističnega gibanja v Nemčiji pa je zapopadana v levem krilu stranke neodvisnih socialistov, ki je za sovjetski sistem, za diktaturo proletarijata in za tretjo Internacionalo.

Volilni boj med večinskimi in neodvisnimi socialisti je bil hud in se je z njim potrošilo mnogo energije, ki bi se lahko porabila proti skupnemu nasprotniku. Morda jih dosedanje izkušnje privedejo do spoznanja, da potrebujejo tudi nemški proletarijat edinstvenega nastopa.

Vzlic temu, da ruske čete še vedno prodirajo v Poljsko, in da se prav sedaj naznanja okupacija Var-

šave, se vrše na obeh straneh — to je na strani sovjetske vlade in zaveznikov, ki so jerobi Poljske — priprave za sklepanje miru. Da ni prišlo že do razgovora za mir med rusko sovjetsko vlado in poljskimi zastopniki je krivda v tem, ker ni imela poljska delegacija pooblastila, da govori o miru, ampak le o premirju. Rusi pa so zahtevali, da govore le z deputacijo, ki ima pooblastilo ne le govoriti o premirju, ampak tudi o mirovnih pogojih. Zato so poslali dotično deputacijo nazaj in odredili nov sestanek, ki se ima vršiti okoli 11. avgusta. Med tem pa sovjetske čete prodirajo naprej. Da vlada vsled prodiranja rdeče armade proti zapadu v vseh diplomatičnih krogih imperialističnih vlad strah, se ne taji nikjer, in v Angliji kakor v Franciji stikajo skupaj glave in se posvetujejo, kako bi preprečili nadaljne uspehe rdeče armade, ki preti preplaviti ne le Poljsko, ampak vso zapadno Evropo, ker se s tem jačajo v vseh deželah revolucionarni elementi.

Stvar bi bila morda lahka, če ne bi bilo tukaj jakih delavskih protestov, ki se že oglašajo v Franciji in v Angliji, naj drže vlade roke proč od imperialistične Poljske, ki je brez povoda napadla Rusijo.

Sovjetska vlada — tako se glase nekatera poročila — bo zahtevala splošno mirovno konferenco, na kateri naj se sprejmejo originalne točke, ki jih je svoječasno predložil v Versaillesu predsednik Wilson, in da pridejo na konferenco tudi zastopniki poraženih dežel.

Zavezniki zahtevajo od Rusije, da mora biti mir s Poljsko sklenjen na ta način, da se Poljski ne usiljuje take vlade, kakršno želi ustanoviti sovjetska Rusija. To je menda njihov glavni pogoj za sklepanje miru. Kaj bodo odgovorili na to boljševiki, se še ne ve, kakor se tudi še ne ve, če je vzeti v slučaju nepovoljnih sporazumov s sovjetsko vlado vojne grožnje napram tej vladi za resno ali ne.

Polkovnik B. Roustan Bek, vojni atašej Ludvika C. Martensa, zastopnika sovjetske Rusije v Zedinjenih državah, je začel v Ameriki nabirati prostovoljce za letala, ki bi hoteli iti na rusko-poljsko fronto. Pol. Bek pravi, da se dela to tudi na drugi strani, ko se nabira prostovoljce v iste svrhe za poljsko armado, in ker je s tem mednarodna nevtraliteta kršena, se z nabiranjem prostovoljcev za boljševiško fronto ne more več kršiti. Letalci — pravi Bek — dobe \$100 na mesec in vse prosto.

Sodrug, ojačite J. S. Z. Če hočemo voditi uspešno kampanjo za socialistično stranko, potrebujemo klube v vseh naselbinah, kjer žive jugoslovanski delavci. Čas za agitacijo je ugodan. Socializem je danes dnevno vprašanje in o njem se povsod diskurira. Razširite Proletarce, ki je najboljša agitatorično sredstvo za pridobivanje novih bojnikov socializma.

“National Rip-Saw” prične zopet izhajati. Ura jevala ga bo sodruginja Kate Richards O'Hare. Tiskal se bo v tiskarni “Appeal to Reason” v Girardur Kans.

Glasovi iz našega gibanja.

Aliquippa, Pa. — Dne 17. julija so tukajšnji sodrugji na skupnem sestanku obhajali dvoletnico slov. socialističnega kluba št. 211, JSZ. — Napravili smo pregled o našem delovanju in razpravljali o naših bodočih nalogah. — Nekateri sodrugji nas nameravajo kmalu zapustiti, ker odidejo v Jugoslavijo. Tem smo priporočali, naj tudi onkraj oceana ostanejo zvesti delu za socializem. Sicer pa našim sodrugom ni treba teh priporočil, kajti s svojim dosedanjim delovanjem so dokazali, da bodo vstrajali v borbi za osvoboditev delavskega razreda, kjerkoli se že nahajajo. — Na sestanku nas je nagovoril tudi sodrug Bartol Yerant, ki je v svojem govoru izvajal, zakaj je za delavstvo potrebno, da je organizirano v socialistični stranki, zakaj rabi stranka prispevke in kakšne so njene naloge. Če ne bi bilo članstva, ne bi imeli tega, kar imenujemo socialistična stranka. Če ne bi dobivala gmočnih dohodkov od članarine in drugih prispevkov, bi ji bilo delo onemogočeno. Zato je za delavstvo važno, da se zaveda potrebe organizacije in da jo gmotno podpira. — Obiskal nas je tudi sodrug John Trčelj iz Lawrence, ki je pozdravil udeležence in v svojem nadaljnjem govoru slikal ljuti boj, ki se bje med zavednim delavstvom in kapitalizmom. Delavstvo se mora organizirati v socialistične vrste in se učiti spoznavati socializem in moč organizacije. Izvajal je, kako je potrebno podpirati socialistični tisk in v tem oziru pride za slovensko delavstvo v prvi vrsti v poštev Proletarec. Ni dovolj, da je delavstvo samo naročeno nanj, ampak ga je treba tudi čitati. Ako kak članek komu ni razumljiv, naj ga prečita večkrat. Za boljše razumevanje je priporočljivo, da čitatelji o takih člankih med seboj razpravljajo. — Sodrug Trčelju izrekam tem potom za njegov obisk zahvalo. — Spomnili smo se tudi našega glasila “Proletarce” in ker vemo, s kako velikimi težavami se mora boriti za eksistenco, smo tudi ob tej priliki zbrali zanj svoto \$8.25. — Profitarski sistem je vstrajno na delu in podvzema vse mogoče korake proti zavednemu socialističnemu proletarijatu, ki vodi človeštvo v novi, za vse ljudstvo pravični družabni red. Vse, kar zavedno delavstvo želi je, da se mu pridružijo tudi tisti delavci, ki so danes še mlačni za organizacijo. Čim več nas bo, tim močnejša bo naša organizacija in naše delo bo šlo uspešnejše naprej. — Dne 15. avgusta se vrši seja našega kluba. Udeležite se je polnoštevilno in pripeljite s seboj nove kandidate za socialistični klub. — Člane nadzornega odbora kluba pa prosim, naj se snidejo nekoliko časa pred sejo, da homo pregledali račune in o njih poročali seji.

Jakob Kotar, tajnik.

V vrste aktivnih agitatorjev za Proletarce je vstopil sodrug John R. Sprohar iz Irwina, Pa. V kratkem času je pomnožil število naročnikov v svojem okolišu za devet. Našim somišljenikom v Irwinu in okolici priporočamo, naj mu pomagajo pri delu za razširjenje Proletarca.

Sodrug Justin Zajec iz East Moline, Ill., poroča, da so ustanovili slov. socialistični klub s trinajstimi člani.

Sodrug Anton Zornik iz Herminie, Pa., je poslal \$47.50 za knjige.

Zadnje dneve smo razposlali naročnikom pisma s polami za nabiranje naročnikov in prispevkov listu v podporo. Upamo, da se bodo potrudili razširiti Proletarca, ki potrebuje novih naročnikov, ravno tako pa potrebuje tudi slovensko delavstvo Proletarca. Nekateri naročniki so se na naša pisma že odzvali, od drugih pa pričakujemo odgovora in imena novih naročnikov.

APEL.

Moste pri Ljubljani. — Cenjeni rojaki, sodrugi! Obračam se do vas v imenu našega izobraževalnega društva "Svoboda", čigar tajnik in sodelavec sem že od ustanovitve, s prošnjo za prispevke v prid gradnje Delavskega doma.

Gotovo vam je znano, da nam tukaj ni najboljše postlano in se moramo boriti z najhujšimi sovražniki zavednega delavstva, posebno sedaj, ko so prišli v ospredje klerikalci. Klerikalna vlada se trudi ugonobiti gibanje zavednega delavstva, ki je v ljutem boju za svoje pravice.

Obračam se s tem apelom do vas, da nam bi pomagali zgraditi stavbo, ki bo naša izobraževalna trdnjava, kjer se bo naša mladina izobraževala v socialističnem duhu, ne samo mladina, ampak vse delavstvo tega kraja. V domu bi iskali razvedrila in ga tudi našli, v njem bi dobivali nove energije za svoje boje proti sovražniku.

V imenu tukajšnjega proletarijata vas prosim, da nam po možnosti pomagate, da si čimprej zgradimo svoje središče, "Delavski dom".

Josip Ravnik, tajnik, Selo št. 7, Moste pri Ljubljani.

(Opomba.—Gornji apel je bil prečitán na seji eksekutive JSZ. dne 30. julija, kjer je bilo sklenjeno, da se priobči v Proletareu. Prispevke se lahko pošlje Proletareu, ali pa direktno na naslov Josipa Ravnika.)

IZVLEČEK IZ ZAPISNIKA SEJE eksekutive J. S. Z. dne 30. julija 1920.

Navzoči so Aleš, Lučič, Zajec, Dimich, Skubie, Godina, Gettlicher in Petrich. Predseduje Lučič. Zapisnik zadnje izredne seje, ki se je vršila dne 30. junija radi zadeve priključenja k socialistični stranki in radi izvolitve dveh članov v konferenčni odbor American Freedom Foundation, se prečita in sprejme. Tajnik Petrich poroča po zapisniku, da sta se on in Pojich udeležila konference American Freedom Foundation, ki se je vršila dne 8. julija. Kakor je bilo sklenjeno na zadnji seji, je odračunal tej organizaciji zopet \$200 v svrhu dela za osvoboditev političnih jetnikov. Dalje poroča, da sta zastopala na konferenci mnenje eksekutive JSZ., da dela omenje-

na organizacija na to, da se združi s Central Defense Ligo v Chicagi.

Dalje poroča, da je bil dne 10. julija v Detroitu, Mich., na seji eksekutive socialistične stranke, kjer je prišla v pretres zadeva priključenja naše Zveze k socialistični stranki. Po kratki zaslusbi in razmotrivanju na seji strankine eksekutive, je bil sprejet predlog, da se JSZ. sprejme v stranko, in da naj članstvo JSZ. sprejme resolucijo, potem katere odobri vse sedanje strankine izjave, ustavo in resolucije, bodisi da so bile sprejete na strankinih zborih ali pa potom splošnega glasovanja. — Po kratki razpravi, ki se je vdeležele Lučič, Zajec in Godina, se sklene, da se pošlje tozadevna resolucija takoj članstvu JSZ. na glasovanje.

Dalje poroča glede prirejene akcije za zbiranje kampanskega fonda, iz katerega naj se financira propaganda J. S. Z. z predsedniške volitve. Tiskanje kampanskih letakov se prepusti tajništvu, ki naj ravna pri tem po previdnosti. S tem v zvezi predlaga, da dobi od te svote, ki se zbere, \$400 "Proletarec", ki bo vodil in deloma že sedaj vodi predsedniško kampanjo. To se odobri.

Dalje poroča, da mu vsled notranjega dela, ki je padlo sedaj radi odpotovanja sodr. Kristana na upravnika in urednika "Proletarca", kateremu mora pomagati, ne bo mogoče iti na agitacijsko pot, kakor je bilo svoječasnó določeno. Vsled tega pravi, je nastalo med sodrugi mnenje, da bi povabili, naj prevzame mesto organizatorja sodrug Joško Oven, ki se mudi v Californiji. Iz njegovega pisma, ki ga je pisal, je posneti, da bi sodr. Oven to nalogo prevzel. To se vzame na znanje, in če sodr. Oven to nalogo prevzame, bi šel najprvo v Pennsylvanijo. Vse drugo, kar je s tem v zvezi, se uredi, ko pride sodr. Oven v Chicagi.

Sodrug Aleš sugerira, da je potrebno misliti na priprave za sklicanje kongresa J. S. Z., ki naj bi se vršil po predsedniških volitvah. Od zadnjega zbora JSZ. je preteklo že precej časa in na dnevnem redu bi imeli mnogo važnih zadev, ki so nastale med vojno in po vojni. Potrebno je, da se zastopniki članstva JSZ. snidejo in dogovore o načinih in sredstvih, ki bi ojačili našo Zvezo. K sugestiji govore tudi drugi sodrugi in nekateri priporočajo, naj bi se na bodoči kongres J. S. Z. povabilo tudi zastopnike tistih hrvatskih sodrugov, ki žele zopetnega združenja z JSZ. — Sklene se, da se nasvete po možnosti uvažuje in da se skliče kongres Zveze čim bodo razmere za to ugodne. — Sprejet je bil predlog, da se v bodoče priobčajo izvlečki zapisnikov seje eksekutive JSZ. v našem glasilu. — Zapisnike prejšnjih sej in šestmesečne račune dobe klubi v kratkem v posebnem pismu.

Tajništvo J. S. Z.

NAŠ POLITIČNI KOLEDAR.

Volilni listek socialistične stranke za predsedniške volitve 1920 je sledeči:

Za predsednika **EUGENE V. DEBS.**

Za podpredsednika: **SEYMOUR STEDMAN.**

Predsedniški elektorji za državo Illinois:

H. L. Bolinger, Salem, Ill.; George Chant, Elmhurst, Ill.; E. H. Coe, Port Eyrone, Ill.; Henry H. Dickhoener, 1390 Madison St., Quincy, Ill.; Charles Elbrechter, R. R. No. 1, New Athens, Ill.; S. T. Hinckley, R. R. No. 6, Mt. Vernon, Ill.; C. M. Honey, R. R. No. 2, Newton, Ill.; J. S. Johnson, Norris City, Ill.; D. W. Kennedy, R. R. No. 3, Box 16, Du Quoin, Ill.; Earl F. Nall, Brownstown, Ill.; Lynn P. Parker, Harmon, Ill.; Daniel Plummer, 216 20th St., Cairo, Ill.; W. H. Spaulding, Lawrenceville, Ill.; C. M. Sweet, 265 W. Walnut St., Canton, Ill.; Ray Vollmer, Edwards, Ill.; Wm. Tutlis, Diverson, Ill.; C. E. Wilson, 1221 Piatt Ave., Clencoe, Ill.; Charles A. Curtiss, Manteno, Ill.; Chas. Erickson, 3029 Armitage Ave., Chicago, Ill.; John M. Stewart, 509 N. Laramie Ave., Chicago, Ill.; Wm. C. Reuter, 4345 W. Monroe St., Chicago, Ill.; George H. Krueger, 1820 N. Albany Ave., Chicago, Ill.; Abraham K. Ziskind, 1452 N. Fairfield Ave., Chicago, Ill.; Harold O. Forsberg, 242 W. 113 St., Chicago, Ill.; George J. Kluskens, 10916 S. State St., Chicago, Ill.; Ernest R. Bergner, 10906 S. Wabash Ave., Chicago, Ill.; Fred W. Gilbert, 253 Devo ave., Congress Park, Ill.; John F. Caulfield, 6549 University Ave., Chicago, Ill.

Predsedniške volitve bodo v torek dne 2. novembra 1920.

Ta dan bodo po vseh državah voljeni tudi kongresman, senatorji in krajevni uradniki.

Splošna registracija v okrožju Cook, Illinois, se vrši dne 25. avgusta; potem se vrši druga registracija zopet dne 12. oktobra. Kakor v državi Illinois, tako se vrše registracije z gotovimi datumi, tudi po drugih državah in okrožjih. Te datume naj dobe naši sodrugi od tozadevnih svojih okrožij, kamor spadajo in naj se registrirajo, kakor določa tozadevni zakon. Ob enem naj poizvedo tudi za popolno listo socialističnih kandidatov za kongresmane, senatorje in druge lokalne kandidate, kakor za državnega pravdnika, okrožnega oskrbnika, sodnijskega pisarja, koronarja itd. Ne zamudite tega!

Tajništvo J. S. Z.

LISTU V PODPORO.

John Lampe, Hebzibah, W. Va.....	\$ 50
Mike Smrdel, Hebzibah, W. Va	50
Joseph Drab, Herminie, Pa.	45
Frank Mack, Cleveland, Ohio	1.00
Andrej Gabršek, Cuddy, Pa.	25
Math. Krisman, Herren, Ill.	1.00
Anton Majnik, Somerset, Colo.	50
Joe Kogoy, Hughes, Okla.	50
Math. Vogrich, La Salle, Ill.	50
John Kunstelj, Gross, Kans.	40
John Jereb, Riverdale, Ill.	50
Andrew Zupan, Chicago, Ill.	1.00
Slov. soc. klub št. 211, JSZ., Aliquippa, Pa.	8.25
Jock Kotar, Aliquippa, Pa.	30
Joe Lostreg, Seamon, Kans.	50
Tony Semec, Meadowlands, Pa.	70
J. R. Shprohar, Irwin, Pa.	4.80
Jacob Bergant, Lisbon, O.	50
Anton Buria Nopeming, Minn.	50
Jack Grile, Detroit, Mich.	2.00
Mary Košnik, Detroit, Mich.	50
Louis Čorš, Hendersonville, Pa.	25
Mary Karničnik, Hendersonville, Pa.	25

Nabrano ob priliki izleta kluba št. 114, Detroit, Mich.:

Anton Jurea, 50c; Alois Potočnik, 50c; John Toplak, 50c; Peter Kisovec, 50c; Tom Petrič, 50c; Jos. Anžiček, 50c; Rud. Potočnik, 50c; John Anžiček, 25c; Ernest Bajec, 25c; Peter Belamarič, 25c; Štefan Bajec, 25c;

Feliks Blatnik, 25c; Agnes Grile, 25c; Jos. Drobnič, 25c; skupaj	5.50
Piney Fork, Ohio: Pietro Bizzarri, 25c; John Pinazza, 25c; Marco Freschura, 25c; Frank Komat, 25c; Frank Strah, 25c; John Robar, 25c; Matt Lesjak, 25c; Joe Lesjak, 25c; Jakob Cernilogar, 50c; Thomas Dolinar, 25c; John Logar, 50c; skupaj	3.25
La Salle, Ill.: Paula Ermene, \$1; Martin Terbežnik, 50c; Joe Kalaute, 50c; Math Aljiner, 25c; John Ržen, 10c; Mike Žakal, 25c; John Zupančič, 25c; skupaj	2.85
Blaine, Ohio: Frank Garm, \$1; Martin Lapornik, 50c; Alois Zupančič, 50c; John Lagay, 25c; Jos. Vavko, 25c; skupaj	2.50

Skupaj	\$39.75
Zadnji izkaz	18.85

Skupaj	\$58.60
--------------	---------

FOND PREDSEDNIŠKE KAMPANJE J. S. Z. 1920.

IV. izkaz.

Park Hill, Pa.: Po \$2: J. Gorenjec; po \$1: A. Mele, F. Koss, St. Zabritz, I. Koss, A. Gabrenja, L. Sute, A. Mlakar, A. Milavec, F. Kušar, S. Debelak, F. Okički, I. Jager, I. Pravnin in J. Draksler; po 50c: J. Urbas, F. Herzog, I. Gabrenja, S. Koren, J. Modl, F. Grebec; F. Sustaršič 60c; po 25c: F. Martinčič, I. Malinarič, I. Petrich, J. Brenčič. — \$21.35.

Chicago, Ill.: Jugosl. socialistični klub št. 1, J. S. Z. — \$25.00.

Russelton, Pa.: J. Pongere \$2; po \$1: I. Flere, J. Dolinar, F. Gruden, J. Flais, S. Stock, F. Piuk, I. Jelušič, J. Žaubi in J. Pompe. — \$11.00.

Detroit, Mich.: J. Kotar \$5.00; društvo "Savinjska Dolina" SSPZ., \$2; po \$1: Ch. Zevnik, J. Partiso, F. Blaskovič, J. Brenik; po 50c: J. Fale, T. Lovrokopič, F. Poznič, J. Hren, F. Strmšek in J. Kralj; G. Derezič 25c. — \$14.25.

McIntyre, Pa.: Vesela družba \$4.65; po \$1: A. Črtalič, F. Kovač, Rozi Turk, A. Sikovski, A. Bregar, F. Kastelic, F. Bajec, F. Ostanek, J. Omahen, J. Turk, J. Krovcar, F. Jakoš, Josie Sustaršič, F. Stopinšek, J. Možina, G. Kiš, S. Strovich, M. Peternel, M. Černič, M. Sabolovič, J. Fabjančič, J. Kodrič, A. Medved, J. Vivano, R. D. Movino, J. Joffi, R. Evshini, V. Ponone; A. De Pizzoli, A. Seehit, A. Panane, G. E. Y., R. Vovo; po 50c: J. Sustaršič, F. Koejan, Ana Krojačič, S. Krojačič, J. Gornik, F. Trinkhaus, K. Žgajner, F. Camloh, Rozi Jakoš, P. Demic, F. Stopar, E. Trsa, Mary Sustaršič, F. Gedde, F. Duša, A. Petkovšek; po 25c: F. Zupančič, J. Božič, J. Woržič, J. Apilori, S. Fedde in Neimenovan. — \$47.65.

White Valley, Pa.: Jugosl. socialist. klub št. 195 \$5.00. Po \$1: J. Frank, J. Britz, A. Kralj; po 50c: J. Polh, J. Bohine, M. Homec, I. Blatnik, L. Guttman, A. Bogataj, A. Rozina, J. Pajk, A. Maslo, J. R. Sprohar. — \$13.25.

Ramsay, Ohio: Društvo "Zeleni Hribček" S. N. P. J. — \$5.00.

Atlasburg, Pa.: Po \$1: M. Klenovšek, A. Belak, F. Frajtag 50c; po 25c: I. Muršetz in Fany Klenovšek. — \$3.00.

Sygan, Pa.: Društvo "Bratstvo" št. 6, SNPJ., \$10.00; po \$1: M. Pustovrh, J. Pleteršek, S. Bogataj, L. Kaučič, F. Likar, F. Hodiunik, J. Kvartič, Milka Maukiš; po 50c: A. Jbisitz, M. Dolenc, J. Mur, L. Dernovšek, F. Dolinar, F. Dolinar, B. Prosen, J. Ramovš, F. Uršič, I. Pesko, F. Rovan, J. Lesjak, L. Tome, S. Ušeničnik, N. Wirgilli, M. Antolino, F. Lesjak, A. Zupančič, M. Kremžar, I. Knez in J. Virant; po 25c: J. Dermota, J. Jauh, L. Okorn, J. Šiflar. — \$30.

Muskegon Hights, Mich.: J. Fifolt, \$2; po \$1: A. Kruh, M. Jalovec, J. Osredkar; po 50c: A. Knafelje, J. Frakelj, A. Jordan, J. Čunta. — \$7.50.

Kenmore, Ohio: J. Jereb, \$2.00; po \$1: A. Beršnak, J. Nels, J. Gruden, F. Boticker, J. Jurtz, J. Germ, J. Pustovrh in John Jereb; po 50c: Ana Shulj, A. Starle, J. Valant, J. Klinar, S. Peterlin, J. Debeve, M. Podobnik, J. Pucelj, F. Košer, V. Zure, J. Iman, J. Kranje, A. Klančnik, L. Mayer, L. Walant, J. Thomas, M. Korošec, L. Kuhar, F. Kokl, A. Sever, J. Svet, A. Starec, J. Indihar, J. Savago, J. Wittek; po 25c: F. Underluh, Neimenovan; A. Prašnik 40c. — \$24.15.

Clinton, Ind.: Po \$1.00: F. Klepe in A. Valante; po 50c: P. Gregorič, V. Zupančič, A. Cizej, M. Brunet, F. Režišnik, A. Božič, A. Tratnik, F. Makuc; po 25c: F. Mrak, A. Jare, V. Podobnik, P. Klepe, F. Planine, J. Cestnik, J. Cvetkovich, J. Pucelj, J. Slaper; J. Bobie 42c. — \$8.67.

Maynard, Ohio: Rant J. \$1.50; po \$1: A. Stahl, M. Pogačnik, J. Frankovich; po 50c: L. Bregar, J. Baydec, L. Paučnik, L. Enoch, C. Zabvšek, A. Zagore, J. Gorenc, F. Benčina, J. Milavec; J. Kaferle 25c. — \$8.25.

Conemaugh, Pa.: Društvo "Priatelj" št. 1, S. D. P. Z. — \$5.00.

Virden, Ill.: Jugosl. socialist. klub št. 50, JSZ. \$20; F. Heršič \$2; po \$1: F. Stempihar, F. Reven, F. Kuhar, S. Kaučič in O. Sem; po 50c: F. Goričan, I. Stupar, J. Zrimšek, F. Vidergar, A. Robaus, L. Hudomau, J. Vidergar, John Vidergar, Maggie Stempihar, Frances Reven, J. Šalamon, F. Peterlin, J. Rupnik; po 25c: Mary Stempihar, S. Esuch, F. Vončina, J. Ustar, J. Vilfan, J. Matuška, F. Podgornik, J. Možina, F. Zupan, P. Ferjančič, D. Jerše, F. Eden, S. Dernovšek, J. Stare, B. Leskovšek, M. Zalokar in F. Lesjak. — \$38.25.

New Duluth, Minn.: Društvo Leo Tolstoj št. 205, SNPJ. — \$5.00.

Somerset, Colo.: L. Lenarčič \$3; A. Majnik \$2; po \$1: J. Majnik, M. Karmelj, Mike Karmelj, T. Žakelj, M. Orehek in L. Zumek; po 50c: J. Kralj. — \$11.50.

Ironton, Minn.: A. Turk \$2; po \$1: P. Vukelich, K. Turk, A. Volk, F. Rantaska, M. Vukelich, M. Pekarič; po 50c: A. Hudolin, S. Prpič, R. Kure, A. Tomažič, N. Tiškor, J. Laurich, J. Merhar, P. Popovich in A. Kalan. — \$12.50.

Staunton, Ill.: Izb. \$2.50; po \$1: M. Derganc, F. Revšnak, F. Ausec, L. Entihar in A. Buchar; po 50c:

F. Paulich, T. Leitner, J. Jerman, M. Pristojnič, J. Zabrovšek, Neimenovan in A. Čop; J. Preler 25c. — \$11.25.

Mascoutah, Ill.: O. Friederick \$2; po \$1: A. Jurčič, Ph. Klein Sr., T. Mikush, M. Ostrožnik; po 50c: M. Droln, J. Peskar, G. Humlan, L. Payre, F. Gračner, J. Zupeve, J. Franko, F. Švajger, J. Ropnik, J. H. Gaul, J. Gerčer. — \$11.50.

Oglesby, Ill.: Društvo "Mladi Slovenec" št. 42, SNPJ. \$2.00; H. Dular \$1; po 50c: F. Tomše, F. Kamnikar, P. Zorko, M. Preskar, J. Meglič; po 25c: F. Kladnik, M. Zorko, F. Pavliha, J. Stock, J. Legan in J. Peterlin. — \$7.00.

Bentleyville, Pa.: Društvo SNPJ. \$5.00; društvo SDPZ. \$3.00; po \$1: J. Milanič, A. Humar, P. Getto, A. Lovšin; po 50c: S. Belantin, M. Troha, M. Pitro, L. Lušič, J. Potisek in J. Jakša. — \$15.00.

Aliquippa, Pa.: Po \$1: B. Yerant, J. Sive, J. Janovich, Gorenc & Ambrožič, R. Mežnar; po 50c: J. Strgar, L. Jamnik, L. Grbee, M. Slaceus, F. Rome, A. Groznik, J. Marolt, G. Smrekar, J. Kotar, M. Habich, J. Dežman; po 25c: A. Selan, J. Novak, J. Jaklich, A. Hribar, A. Habich. — \$11.75.

Arona, Pa.: J. Robič \$1.00.

Chicago, Ill.: Okrožna organizacija JRZ. — \$10.

Durango, Colo.: P. Docher \$1; po 50c: F. Košir, A. Jakše, F. Šraj, F. Erzek, F. Mestek, M. Benčina, F. June, M. Verce, B. G. Gilpert; F. Tershar 75c; R. Avzlahar 25c. — \$6.50.

Skupaj v tem izkazu.....\$ 365.32

V zadnjem izkazu 657.20

Skupaj do 7. avgusta 1920.....\$1,022.52

Tajništvo J. S. Z.

V Genevi v Švici se je vršilo zborovanje druge Internacionalne. O zborovanju in zaključkih še nimamo natančnih poročil. Socialistične stranke Belgije, Nemčije in Švedske se še trdno drže druge Internacionalne in ne kažejo nobene resne volje za sporazum z boljševiki. Socialistične stranke Italije, Grške in Ogrske simpatizirajo z boljševiki in so pridružene tretji Internacionali, ki je tudi zborovala v Moskvi ob istem času kot druga v Genevi. Francoski socialisti, nemški neodvisni socialisti in nekatere druge socialistične stranke se še niso odločile, h kateri Internacionali bodo pripadale. Morda bodo ravno te stranke koncem konca nekak most za združenje obeh Internacional, kar bi bilo vsekakor v interesu proletarijata.

Na dnevnem redu druge Internacionalne so bile med drugimi točkami tudi vprašanje o ligi naradov, o kolonizaciji, o militarizmu itd. Zborovanja so se udeležili med drugim belgijski justični minister Emil Vandervelde, tajnik druge Internacionalne Camille Huysmans, švedski ministerski predsednik Hjalmar Branting, Thom Shaw, ki je eden voditeljev angleške Labour Party, Filip Scheidemann in Herman Mueller od nemških večinskih socialistov. Izmed Rusov je bil na zborovanju tudi M. Suhomlinov, ki je po časnikarskih poročilih zastopal ruske socialne revolucionarje.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

Pojasnilo glede pošiljave blaga.

Iz urada J. A. C. B.

Mnogi, ki so naročili blago od American Jugoslav Commercial Boarda, ali pa poslali zaboje in pakete s posredovanjem naše korporacije, bi radi dobili pojasnila, kaj je z blagom in zaboji, katerih še sedaj niso prejeli njihovi sorodniki, dasi je bilo naznanjeno, da bo dospela pošiljatev v domovino že za velikonočo.

Naročeno blago je bilo pripravljeno za odpošiljatev že koncem meseca marca. Večina zabojev je bila že v skladišču v New Yorku, nekaj pa je bilo na potu. Nastala je stavka železničarjev, ki je tako paralizirala železniški promet, da so vse železnice med Chicago in New Yorkom postavile em-

bargo na ves tovor. Tovarnarji, kjer je naša korporacija nakupila blago, istega niso mogli odposlati v naše skladišče, dokler niso železnice dvignile embargo.

In ko hitro so železnice zopet začele sprejemati tovar, je bilo poslano blago iz tovarn.

Ker je bila naša želja, da gre vsa pošiljatev naprej a enim in istim parnikom in ker je zopet v tistem času izbruhnila stavka železničarjev v Jugoslaviji, smo bili prisiljeni zadržati pošiljatev zabojev, ki so prišli o pravem času v New York.

Blago odposlano iz Chicago 26. aprila in istočasno naloženo v dva vagona je prišlo v New York in sicer blago naloženo v en vagon dne 17. junija in blago naloženo v drug vagon pa šele 19. julija. Iz tega je razvidno kako je paraliziran ves železniški promet med Chicago in New Yorkom in da je pripisati zakasnelost pošiljatev nerednosti železnice, nad katerimi nimamo nobene kontrole.

Večina pošiljatev je sedaj že v starem kraju. Večina zabojev, paketov in nekaj naročenega blaga je šlo naprej z angleškim parnikom "Italija" 8. junija in br. Zalaznik, ki se nahaja že v Ljubljani, da nadzoruje razdelitev zabojev in blaga, poroča, da je Nakupovalna Zadruga v Ljubljani že dobila avizo za blago, ki je šlo naprej s parnikom Italija in Panonia. Danes pa smo sprejeli obvestilo, da je tudi ostalo blago, naloženo na parnik River Oronti, na potu v domovino že od 21. julija in da dospe vsak čas v Trst.

Br. Zalaznik ima nalogo, da takoj razdeli zaboje, pakete in blago, ko hitro isto dospe v Ljubljano. Z distribucije mu bo pomagala tudi Nakupovalna Zadruga in sedaj smo že prejeli obvestilo, da so sodrugi v Ljubljani postali dovali pri vladi v Belgradu glede oprostitve carine, pri čemur so imeli uspeh. Ko hitro dobimo obvestilo o razdelitvi blaga, bomo takoj obvestili vsakega pošiljatelja z dopisnicco. Do tedaj pa prosimo še nekoliko potrpljenja. Kakor razvidno, ni korporacija zakrivila zamudo, ampak prišlo so vmes nezgode, katerih nismo bili vstanu preprečiti, vključno temu da smo storili vse, kar je bilo mogoče storiti, da so pošiljatev pospeši.

Naznanilo in vabilo.

Slovenski dramatični klub v Conemaughu, Pa., priredi dne 15. avgusta svoj drugi piknik v prijaznem gozdiču na PARK HILLU, Pa.

Igrale bodo TRI godbe na pihala, in nastopilo bo več pevskih zborov. Na sporedu bo tekma v tekanju, vlečenje vrvi itd. Smehaželjnim pa bo ustregel "Mohamedanski Zbor", ki bo podal sliko, kako je Mohamed romal v Meko.

Za jedila in dobre pijače bo najboljšo preskrbljeno. Zelodčne pritožbe se bodo reševale po Škrjancem receptu iz Ljubljane.

Cenjeno občinstvo od tu in okolice vabimo, da se polnoštevilno udeleži tega piknika.

Čisti dobiček je namenjen v fond za osvoboditev delavskega bojovníka in zagovornika

EUGENA DEBSA in njegovih sodrugov.

V slučaju slabega vremena se vrši piknik dne 22. avgusta.

Vstopnina za moške 25c. Dame vstopnine prost.

ODBOR